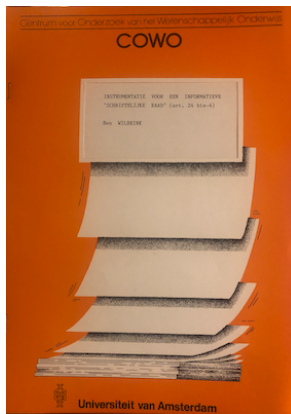

Instrumentatie voor een informatieve 'schriftelijke raad' (art. 24 bis-4)

Ben Wilbrink

december 1984

Centrum voor Onderzoek van het Wetenschappelijk Onderwijs
Universiteit van Amsterdam

B. Wilbrink
Instrumentatie voor een informatieve 'schriftelijke raad'.
18 blz, bijlagen
COWO rapport, december 1984
Universiteit van Amsterdam

Schriftelijke raad / wet twee fasen structuur / studieadviesing / beoordeling / terugkoppeling

Hierbij behorende deelrapporten: Wilbrink en Van der Avoird (1984) en Wilbrink (1985), zie voetnoot p. 3

INHOUD

1. inleiding en inhoudsoverzicht 2
2. de interpretatie van de wet m.b.t. de 'schriftelijke raad' 6
3. vormgeving van een 'informatieve schriftelijke raad' 13
4. concrete uitwerking: vragenlijst, databewerking en rapportage 7

BIJLAGEN

Handleiding zelf-evaluatie Rechtsgeleerdheid 1984-1985

- bestaande uit:
- begeleidend schrijven 22
 - tekst van de Handleiding 23
 - propedeuse-overzicht 1984 29
 - specimen van de vragenlijst zelf-evaluatie 30

Propedeuse-overzicht Tandheekunde 1984 31

Resultaten van de enquête Tandheekunde, project 'zelf-evaluatie' 34

Enquête betreffende het project zelf-evaluatie (Tandheekunde) 37

3

INLEIDING EN INHOUDSOVERZICHT

De Wet Twee Fasen Structuur schrijft in artikel 24 bis lid 4 voor dat de faculteit etc. aan het eind van de propedeutische fase iedere student schriftelijk van raad dient over de voortzetting van zijn studie in of buiten deze faculteit. In het jaar voorafgaand aan de invoering van de tweefasen structuur hebben studieadviseurs aan de Universiteit van Amsterdam zich diepgaand bezig gehouden met de vraag op welke wijze uitvoering gegeven zou kunnen worden aan dit wetsartikel, met speciale aandacht voor de aard van de informatie waarmee studenten het best gediend zouden zijn. Bij dit overleg was de auteur als raadgever betrokken. De studieadviseurs hebben het College van Bestuur van raad gediend over de uitvoering van art. 24 bis lid 4 (zie voetnoot).

De subfaculteit Tandheekunde, vertegenwoordigd door de heer van de Velde, zag in de inbreng van de zijde van het COWO de mogelijkheid om tot een stelsel van schriftelijke begeleiding en raadgeving aan studenten te komen, en verzocht het COWO een der-gelijk stelsel te ontwikkelen, en uit te voeren. In het najaar van 1982 verzocht de faculteit Rechtsgeleerdheid hetzelfde. In beide studierichtingen ontvangen propedeuse studenten sinds 1982 uitvoerige schriftelijke informatie, niet alleen als 'schriftelijke raad' aan het einde van de cursusduur, maar ook al gedurende dat eerste studiejaar om de oriëntatie op de studie te verbeteren. Bij dit stelsel van schriftelijke advisering ligt het accent op een juiste interpretatie van behaalde studieresultaten. Om dat mogelijk te maken wordt de studenten bij ieder tentamen gevraagd verwachte cijfers en bestede tijd op te geven. Op basis van deze gegevens wordt aan het eind van de propedeuse een overzicht opgesteld van resultaten en tijdbesteding van de studenten in dat jaar. In het voorliggende rapport wordt de instrumentatie van dit stelsel van schriftelijke advisering beschreven. In afzonderlijke rapporten (zie voetnoot) wordt meer gedetailleerd verslag gedaan van de gegevens die in beide studierichtingen zijn verzameld, gegevens die ongetwijfeld van belang zijn voor de evaluatie van het betreffende onderwijs (denk alleen maar aan het gegeven van de studielast, of de overeenstemming tussen verwachting en werkelijkheid wat studieresultaten betreft).

College van Bestuur van de Universiteit van Amsterdam: 'Advies na de propedeuse (art. 24 bis, Wet twee-fasenstructuur)', mei 1983 (notitie).

Wilbrink, B. 'Tijdbesteding en verwachte en behaalde cijfers in de propedeuse Tandheekunde 1982-83 en 1983-84.' COWO: januari 1985.

Wilbrink, B., & W. van der Avoird: 'Tijdbesteding en verwachte en behaalde cijfers in de propedeuse Rechtsgeleerdheid 1983-1984.' COWO, december 1984.

https://benwilbrink.nl/publicaties/84Raad_Thk_82-83_83-84.pdf

Hoofdstuk 2. Via onderzoek van de wetsgeschiedenis wordt nagegaan wat de bedoeling van de wetgever is m.b.t. de schriftelijke raad. De oorsprong van deze raadgeving is de gedachte om ook studenten die niet tijdig 'examen afleggen' te informeren over hun studievoortgang ('tijdige signalering van bekwaamheden en een tijdig advies voor de verdere studie').

De wet is niet geheel consistent waar het gaat om de aard van deze raadgeving, en dat kan

leiden tot mogelijk grote verschillen in interpretatie. Het gevolg is dat in sommige studierichtingen heel persoonlijke, 'warme' adviezen worden gegeven de studie toch vooral voort te zetten (of juist niet), terwijl men elders heel terughoudend, onpersoonlijk of 'koud' te werk gaat. Er zijn meerdere argumenten om de schriftelijke raad inderdaad zo terughoudend mogelijk in te vullen. Aan de orde komen tevens: de uitvoering van de wet (wat is daar over geregeld?), de relatie tot de wederzijdse doorstroming, of de schriftelijke raad een prognose voor verder studiesucces kan zijn, en welke de betekenis van een negatieve raad is.

Hoofdstuk 3. De (sub/inter)faculteit kan en mag geen persoonlijke omstandigheden van studenten kennen, en kan weinig anders doen dan als 'schriftelijke raad' nog eens meedelen welke resultaten de student tot dan behaald heeft. De schriftelijke raad dreigt dan louter een formaliteit te worden, waar studenten niet mee gediend zijn. Er is echter een derde mogelijkheid: de student extra informatie te verstrekken die hem of haar mogelijk maakt tot een beter gefundeerde beslissing over de voortzetting van de studie te komen. Na een korte analyse van de aard van de besluitvorming van studenten m.b.t. voortzetten of staken van de onderhavige studie, wordt het duidelijk dat de faculteit voornamelijk extra informatie kan verschaffen over de zwaarte van de studie, i.e.: over de interpretatie van studieresultaten in relatie tot de tijd die daarin is geïnvesteerd.

Een informatieve schriftelijke raad zou kunnen bestaan uit het geven van een overzicht van de door alle studenten behaalde resultaten in relatie tot de daartoe gepleegde tijdbesteding. Studenten krijgen schriftelijke begeleiding bij het interpreteren van door hen en door anderen behaalde resultaten.

Hoofdstuk 4. Voor de uitvoering van het in hoofdstuk 3 beschreven programma voor een 'informatieve schriftelijke raad' zijn een aantal instrumenten ontwikkeld: de 'Handleiding zelf-evaluatie' die in het begin van het studiejaar wordt uitgereikt, de vragenlijst zelf-evaluatie die voorafgaand aan ieder tentamen wordt afgenomen; en het propedeuse-overzicht dat als 'schriftelijke raad' aan de studenten wordt toegezonden. In de bijlagen zijn voorbeelden van deze instrumenten opgenomen. De tekst van de 'Handleiding' legt zichzelf uit, en dat geldt ook voor het 'propedeuse-overzicht': men raadplege de bijlagen. De ontwikkelde vragenlijst krijgt in dit hoofdstuk een uitvoerige toelichting. Eveneens wordt een toelichting gegeven op de wijze waarop de data worden gerapporteerd in 'propedeuse-overzicht' en 'Handleiding', en welke bewerkingen daartoe op de ingezamelde gegevens worden gedaan.

5

Bijlagen. De bijlagen bevatten het belangrijkste materiaal in dit rapport: de ontwikkelde instrumenten. Als voorbeeld van de Handleiding zelf-evaluatie is de tekst bijgevoegd die aan studenten Rechtsgeleerdheid in december 1984 is toegezonden. De handleiding gaat kort in op de problematiek van de studiekeuze of de bevestiging van die studiekeuze. De kern van de Handleiding wordt gevormd door een uiteenzetting over het interpreteren van behaalde studieresultaten, en een presentatie van de studieresultaten en tijdbesteding van de voorgaande jaargroep. Als bijlage bij de Handleiding ontvangen studenten tevens het propedeuse-overzicht van het voorgaande jaar, en een voorbeeld van de vragenlijst die voorafgaand aan ieder tentamen wordt afgenomen. De tekst van de Handleiding is nog aan voortdurende verbetering en verandering onderhevig. Ieder jaar wordt de tekst aangepast aan veranderende omstandigheden, en worden de gepresenteerde tabellen vervangen door de meest recente.

Een tweede voorbeeld van een propedeuse-overzicht, ditmaal van Tandheelkunde 1984, is afzonderlijk in de bijlagen opgenomen; in deze vorm krijgen studenten het overzicht toegezonden: een inleidende tekst die nog eens kort weergeeft wat in de Handleiding over de studiekeuze werd vermeld, het overzicht zelf, en tenslotte een bladzijde met de gegevens per tentamen. In 1983 is gelijktijdig met het verstrekken van de schriftelijke raad een enquête aan de studenten Tandheelkunde toegezonden. De enquête, de resultaten en de bespreking van die resultaten zijn eveneens in de bijlagen te vinden. De mening van studenten over de hen verstrekte informatie is overwegend positief. Daarbij moet worden bedacht dat deze groep studenten nog niet op voorhand al kon beschikken over cijfers en tijdbesteding van de voorgaande jaargroep: zij waren zelf de eersten die dergelijke informatie verstrekten. Ook kregen deze studenten als 'koplopers' te maken met nog onvolmaakte vormen van rapportage van de gegevens, zoals een nogal gecompliceerd propedeuse-overzicht.

6

2. De interpretatie van de Wet m.b.t. de 'schriftelijke raad'

artikel 24 his, lid 4, wet 2FS

"Aan het einde van de cursusduur van de propedeutische fase dient de faculteit, interfaculteit, afdeling of tussenafdeling iedere student, die voor de eerste maal is ingeschreven om deel te nemen aan het onderwijs van die fase, schriftelijk van raad over de voortzetting van zijn studie in of buiten de desbetreffende faculteit, interfaculteit, afdeling of tussenafdeling."

Over de interpretatie van de wet doen velerlei opvattingen de ronde (zie voetnoot). Inderdaad is de bedoeling van de wetgever niet zonder meer uit de tekst van de wet te halen, en zal daartoe de wetgeschiedenis moeten worden bestudeerd. De interpretatie van de wettekst is van belang, omdat mede daarvan afhangt welk karakter aan deze schriftelijke vorm van studieadviesing kan worden gegeven. De meningen daarover lopen uiteen op een schaal van 'koud' adviseren, i.e.: niet meer dan nog eens de behaalde cijfers verstrekken, tot 'warm' adviseren, i.e.: het meer persoonlijk getinte advies te studie voort te zetten of liever naar alternatieven om te zien.

Bestudering van de wetgeschiedenis kan antwoord geven op de volgende vragen:

- wat is de verhouding van de schriftelijke raad tot de uitslag van het propedeutisch examen?
- behelst de schriftelijke raad een prognose voor verder studiesucces?
- hoe verhoudt de schriftelijke raad, wanneer deze negatief uitvalt, tot het consilium abeundi en het iudicium abeundi?
- welke gegevens kunnen worden gebruikt bij het opstellen van de schriftelijke raad?
- waarom moet de raad in schriftelijke vorm worden gegeven?
- wie stelt de schriftelijke raad op?
- wanneer ontvangt de student de schriftelijke raad?
- moet de schriftelijke raad op de desbetreffende student zijn toegesonden?

Israels, H.: 'Het studieadvies in de propedeuse: een waardelose wettelijke formaliteit.'
Leiden: Bureau Onderzoek van Onderwijs, 1984.

7

Wet 2FS, Memorie van Toelichting:

"Een derde belangrijk element van de oriëntering is de groei van het inzicht van de student in de mate waarin zijn interesse, ambities, capaciteiten e.d. voldoen aan de eisen. Dit kan hem de werkelijkheidswaarde van zijn verwachtingen en eigen sterke en zwakke punten doers besfeffen. De instelling op haar beurt krijgt inzicht in de bekwaamheid van de student.

Tijdens de propedeuse krijgen de docenten een kans zich aan de hand van de verrichtingen van de student een oordeel te vormen. Dit is van groot belang, onder meer met het oog op een passende advisering over de voortzetting van de studie aan het einde van het eerste cursusjaar der gekozen studierichting. Met dit laatste komt de tweede functie van de propedeuse, de verwijzende, aan de orde. (...) Deze verwijzing kan in beginsel reeds vroegtijdig plaatsvinden maar zal aan waarde kunnen winnen naarmate de student met zijn propedeutische studie

vordert en zich een steeds beter gefundeerd beeld kan vormen van zijn uiteindelijke voorkeur.

De verwijzende functie (van de propedeuse) bedoelt de studenten de mogelijkheid te bieden tot beoordeling van de vraag of zij de studie in de gekozen richting zullen voortzetten danwel hun studiekeuze zullen herzien. Daarbij achten de ondergetekenden het van groot belang dat de studenten in de beginfase van hun studie steun ontvangen bij het kiezen van van een zodanige studie, in het w.o. of in het h.b.o., dat zij die overeenkomstig hun capaciteiten en hun belangstelling zonder veel vertraging kunnen voltooien. (...) Overigens moet het accent op de verwijzende functie natuurlijk niet al te zwaar worden. Het is immers de bedoeling dat het merendeel der studenten na de propedeuse gewoon kan doorgaan in de ingeslagen studierichting. De ondergetekenden staan mede in verband met dit laatste sympathiek tegenover de gedachten over een zekere verbreding van de propedeuse, vooral indien daarop een gedifferentieerd doctoraal-programma volgt. Het eerste jaar in het wetenschap-pelijk onderwijs zou in die gedactengang aan de student de mogelijkheid kunnen bieden tot een bewuster keuze van de verdere studieweg. In vele gevallen zal voor deze zelfselectie een zekere begeleiding gewenst zijn, niet alleen door de docenten die de studieprestaties beoordelen maar ook door de facultaire studieadviseurs en de studentendecanen."

Opmerkingen. De wetgever veronderstelt dat 'de instelling' en 'de docenten' zich in de loop van de propedeuse een oordeel over iedere individuele student kunnen vormen. Dit is een veronderstelling die niet kan steunen op enige empirische evidentie in vergelijkbare omstandigheden verkregen. Ook de invulling van de verwijzende functie is extreem optimistisch. Er is al eerder op gewezen (o.a. door de Commissie Voorbereiding Herprogrammering Wetenschappelijk Onderwijs in 1974) dat tegenvallende studieresultaten in de ene studie weinig zeggen over toekomstig succes in diezelfde studie, en in het geheel niets over te verwachten succes in andere studierichtingen. Tot het onmogelijke is niemand gehouden, en inderdaad wordt in geen enkel mij

8

bekend voorstel op andere wijze aan de verwijzing gestalte gegeven dan in de vorm van een algemene verwijzing naar een universitaire Dienst die toegerust is voor beroepsadvisering.

raad in schriftelijke vorm.

Artikel 24 bis lid 4 in de Wet 2FS is letterlijk ontleend aan de nimmer ten uitvoer gelegde Wet Herstructurering W.O. (Staatsblad 1975, 656), art. 24 bis lid 3, echter onder toevoeging van 'schriftelijk'. De reden voor deze toevoeging is gelegen in de Wet Wederzijdse Doorstroming Hoger Onderwijs, artikel 13 (Staatsblad 1979, 301):

"2. De w.o.-student legt bij zijn verzoekschrift over: a. een verklaring, als bedoeld in artikel 24, vierde lid, van de Wet op het wetenschappelijk onderwijs; b. de raadgeving, als bedoeld in artikel 24 bis, derde lid, van de onder a genoemde wet, tenzij hij deze raadpleging niet heeft ontvangen.

3. Het verzoekschrift wordt uiterlijk op 30 juni ingediend."

Het verzoekschrift in lid 2 kan de student indienen om vrijstelling te krijgen van het volgen van lessen in vakken of onderdelen van vakken aan de h.b.o. instelling waarnaar hij omzwaait.

Het probleem is nu, dat de Wet wederzijdse doorstroming van de te geven schriftelijke raad een document maakt dat bepaalde feitelijke gevolgen kan hebben voor de betrokken student (tenzij deze raad niet voor 30 juni gegeven is). Dit is een reden om bij het geven van schriftelijke raad terughoudendheid te betrachten, en te volstaan met vermelden van strikt objectieve gegevens, zoals de tot dan behaalde studieresultaten.

Van belang is ook artikel 17 van de Wet wederzijdse doorstroming:

"Zolang er (...) geen raadgeving kan worden gegeven als bedoeld in artikel 13, tweede lid, onder b, dient de faculteit, interfaculteit, subfaculteit, afdeling, tussenafdeling of onderafdeling iedere student, op zijn verzoek, aan het einde van het eerste jaar van zijn inschrijving schriftelijk van raad over de voortzetting van zijn studie buiten de universiteit of hogeschool."

Dit artikel laat aan duidelijkheid niets te wensen over; toch is geheel onduidelijk hoe de faculteit etc. anders aan deze verplichting kan voldoen dan in de vorm van een plichtpleging. Immers, alleen behaalde studieresultaten laten geen zinnige prognose m.b.t. andere studies toe, en persoonlijke omstandigheden behoort de faculteit etc. niet te kennen.

9

de schriftelijke raad als beschikking.

De schriftelijke raad is een document. Het College van Bestuur van de Universiteit van Amsterdam wijst erop "dat het bewaren van 'adviezen' in studentendossiers gewenst is op grond van de Archiefwet". Voor de student is de schriftelijke raad niet geheel een vrijblijvend advies, zie bijv. de Wet wederzijdse doorstroming. De student heeft dan ook belang bij het in de schriftelijke raad gestelde. De schriftelijke raad is niet alleen een advies, maar tevens een beschikking.

In dit verband is het van belang erop te wijzen dat de student niet de mogelijkheid heeft om ex artikel 40 WO in beroep te gaan tegen de inhoud van de schriftelijke raad, de wijze waarop de schriftelijke raad tot stand is gekomen, of op het uitblijven van de schriftelijke raad. In de Wet 2FS worden limitatief opgesomd de beschikkingen waartegen bij het college van beroep beroep ingesteld kan worden, en daar is de schriftelijke raad niet bij. Op zich zou dat als aanwijzing kunnen worden gezien dat de schriftelijke raad niet bedoeld is enig civiel effect te hebben (derdenwerking), maar als strikt persoonlijk advies gezien moet worden. De Wet wederzijdse doorstroming strookt hier echter niet mee.

Zou de faculteit etc. het geven van de schriftelijke raad delegeren aan de vaste commissie voor de examens (die daartoe uit haar midden een commissie kan benoemen), dan zou de schriftelijke raad wel als een beschikking gezien kunnen worden waarop krachtens artikel 40 lid 2 sub a. WO beroep openstaat. De beroepsmogelijkheid zou in dit geval ook terecht zijn, gezien het feit dat dezelfde vaste commissie voor de examens de verantwoordelijkheid draagt voor zowel de examenbeslissing als de schriftelijke raad (die mede op de examenresultaten berust): zo'n vermenging van functies kan licht tot brokken leiden.

de oorsprong van de adviseringsgedachte.

Terugzoeken in de parlementaire behandeling van de wet herstructurering levert op dat voor het eerst sprake is van deze vorm van advisering in de Memorie van Antwoord (1973):

"De ondergetekenden handhaven de regel van eenjarige cursusduur en de mogelijkheid van herkansing binnen de een jaar langere inschrijvingsduur. Zij menen bovendien dat het in het belang van de student zelf is dat hij ook inderdaad in het eerste jaar aan deze toetsing deelneemt. Daarom stellen zij bij nota van wijziging voor in het wetsontwerp de verplichting op te nemen dat ieder voor het einde van zijn eerste inschrijvingsjaar het propedeutisch examen aflegt. De faculteit krijgt daarmee de verplichting over iedere student bij de eerste gelegenheid een adviserend oordeel uit te spreken."

De advisering is hier bedoeld als niets meer of minder dan de uitslag van het propedeutisch examen. In de derde nota van wijziging (Tweede Kamer 11281 nr 19) vinden we:

"(artikel 24 bis) Ingevoegd wordt een nieuw tweede lid, luidende: 2. Het propedeutisch examen wordt afgelegd vóór het einde van de cursusduur."

10

Deze formulering is een eigen leven gaan leiden: de verplichting is vervallen (waarover

straks meer), maar de faculteit etc. **bevordert** dat de student op tijd examen aflegt. De tekst van art. 24 bis lid 2 Wet Herstructurering is uiteindelijk geworden:

"De faculteit (etc.) draagt bij de inrichting van het onderwijsprogramma voor elke studierichting zorg, dat de student in de gelegenheid wordt gesteld om zowel het propedeutisch examen als het doctoraal-examen in zijn geheel af te leggen binnen de cursusduur van de desbetreffende fase van dat programma."

In de Wet 2FS komt dezelfde tekst weer terug, nu als art. 24 bis lid 3, met de toevoeging:

"Aan het einde van elk studiejaar stelt zij (de faculteit etc) zich, met inachtneming van nader bij academisch statuut te stellen regelen, op de hoogte van de studievoortgang."

De gedachte lijkt hier te zijn dat de faculteit etc. zich op de hoogte stelt van de studievoortgang, en de bevinding daaruit als schriftelijke raad (dat is immers het volgende lid van dit artikel) aan de student doorgeeft. De geschiedenis van dit deel van het artikel wijst in deze richting. Tot die geschiedenis van zowel lid 3 als lid 4 van art. 24 hoort ook deze passage (Tweede Kamer 11281 nr 21):

"In antwoord op een opmerking van de zijde van de fractie van DS'70 zei de minister, dat overvogen wordt de eis van artikel 24 bis, tweede lid, dat na een jaar het propedeutisch examen moet worden afgelegd, te laten vervallen, en eenvoudig te handhaven dat men na twee inschrijvingsjaren in elk geval voor dat examen moet zijn geslaagd. De commissie Wegersma heeft er al op gewezen dat deelneming aan het examen moet zijn geslaagd. De toelating al van twee inschrijvingsjaren uitgaan, anders wel eens een louter formele aangelegenheid zou kunnen worden. Niettemin wil de regering de oorspronkelijke bedoeling van de eenjarige propedeuse, namelijk een tijdige signalering van bekwaamheden en een tijdig advies voor de verdere studie, behouden. Gedacht wordt daarom nog over een bepaling in de wet, die zonder de verplichting tot deelneming aan het examen op te leggen toch inhoudt dat de faculteit na één jaar een dergelijk advies formuleert."

Ziehier de geboorte van de (schriftelijke) raad als ofwel gelijk aan de uitslag van het examen, ofwel als vervanging daarvan wanneer dat examen nog niet volledig is afgelegd.

11

kan de raad een prognose zijn?

De gedachte wordt wel geopperd dat de schriftelijke raad een prognose voor studiesucces zou moeten zijn. De parlementaire geschiedenis biedt voor die gedachte echter geen aanknopingspunten, integendeel. Bij de behandeling van de wet herstructurering vinden we in de Memorie van Antwoord (11281 nr 17):

"Bovendien gaat het naar de mening van de ondergetekenden bij de selectie bij de propedeuse niet om een predictieve toetsing, maar om het vaststellen of de student voldaan heeft aan de voorwaarden, nodig om het doctoraalprogramma te volgen. (...) In de propedeutische fase worden kennis en vaardigheden bijgebracht, voorzover deze als voorwaarden voor de toelating tot de daaropvolgende fase kunnen worden gezien. De eisen in de propedeuse zijn dan ook terugkoppelingen van de eindtermen bij de doctorale examens. Een slaag-garantie kan daaraan echter niet worden ontleend omdat de correlatie tussen studieprestaties niet bij voorbaat vaststaat. Door deelneming aan de propedeuse moet de student ook tot zelfselectie in staat zijn, in dier voege dat hij zijn oorspronkelijke keuzemotieven aan de praktijk van de studierichting kan toetsen en inzicht kan verwerven in zijn geschiktheid tot het volgen van de studie."

de betekenis van een negatief advies.

Welke betekenis kan gehecht worden aan een negatief advies? Mag er wel negatief geadviseerd worden, en zo ja in welke gevallen? In de boven aangehaalde Memorie van Antwoord komt daarover een zeer verhelderende passage voor:

*"In antwoord op de vraag van deze leden, of een negatief oordeel over een student de vorm krijgt van een *judicium* *abeundi* dan wel van een *consilium* *abeundi*, delen zij (de ministers) mede dat aan het einde van de inschrijvingsduur met betrekking tot de inschrijvingsrechten het eerste het geval is, en met betrekking tot het recht op het afleggen van examens het laatste."*

Dit is een belangrijke aanwijzing dat het gewicht van de schriftelijke raad aanzienlijk minder is dan beide reeds bekende vormen van academie raadgeving. De toelichting op de Wet 2FS maakt dit niet voldoende duidelijk:

"Van de derde functie van de propedeuse, de selecterende, kan althans in afwijzende zin voor het eerst sprake zijn aan het eind van het eerste cursusjaar (en eerste inschrijvingsjaar van de student in de betrokken studierichting). Dan wordt het wettelijk voorgeschreven advies omtrent de voortzetting van de studie door de faculteit uitgebracht. De student behoeft een afwijzend advies niet direct op te volgen, doch kan ook zijn tweede inschrijvingsjaar nog gebruiken om te trachten het propedeutisch examen te behalen."

12

de uitvoering.

Over de uitvoering van art. 24 bis lid 4 handelt het wijziging uitvoeringsbesluit W.U.B. 1970, Staatsblad 1981, 693:

"De in het vierde lid (artikel 24 bis) aan de faculteit opgedragen taak wordt uitgevoerd overeenkomstig door de faculteitsraad te stellen regelen."

Uit de Nota van toelichting (Staatsblad 1981, 693): "De uitvoering van de in artikel 24 bis, vierde lid, van de Wet w.o. bedoelde bevoegdheid dient te geschieden overeenkomstig door de faculteitsraad te stellen regelen. Aangenomen mag worden dat die regelen erin voorzien dat de uitvoering van deze taak wordt opgedragen aan een commissie."

Neem er nota van dat hier over 'een' commissie gesproken wordt, dat is dus niet per se de vast commissie voor de examens. Art. 13 lid 1 WUB:

"De faculteitsraad kan bepaalde bevoegdheden overdragen aan het faculteitsbestuur alsmede aan al dan niet uit zijn midden benoemde commissies."

Sommige instellingsbesturen hebben een algemeen advies voor de faculteiten etc. opgesteld, over de gewenste procedure bij het vaststellen van de schriftelijke raad, alsook over de vorm van de schriftelijke raad. Voor de Universiteit van Amsterdam is dat de notitie 'Advies na de propedeuse (art. 24 bis, Wet twee-fasenstructuur)', mei 1983, uitgebracht door het College van Bestuur.

Opmerkelijk is dat de wetgever er telkenmale stilzwijgend vanuit gaat dat een (schriftelijke) raad opgesteld zou worden door een of meer personen die daartoe ieder individueel geval in ogenschouw nemen. Zo hoeft het niet per se te gaan. Voor studenten die tijdig geslaagd zijn voor hun propedeutisch examen, is de raad eenvoudig deze uitslag zelf, daar hoeft geen commissieberaad meer aan te pas te komen. Maar ook voor de andere studenten zou een vorm van raadgeving gevonden kunnen worden die in zoverre onpersoonlijk is dat de raad niet op hem of haar persoonlijk is toegeschreven, maar door de student zelf uit beschikbaar gestelde gegevens geïnterpreteerd kan worden. Het College van Bestuur van de UvA heeft deze mogelijkheid uitdrukkelijk genoemd. In de COWO schriftelijke raad projecten is dat ook de vorm die de raad heeft gekregen, zoals elders in dit rapport uitvoerig vermeld. Dat betekent dat er uitvoering aan art. 24 bis lid 4 van de Wet 2FS gegeven kan worden zonder dat persoonlijke documenten gecreëerd worden, dus ook zonder alle complicaties die daaruit kunnen volgen. en

zonder tijdrovend commissiewerk.

13

3. VORMGEVING VAN EEN 'INFORMATIEVE SCHRIFTELJKE RAAD'

De 'schriftelijke raad' wordt gegeven door de (sub/inter)faculteit, zodat persoonlijke omstandigheden van de student niet in de schriftelijke raad betrokken kunnen zijn. De faculteit behoort geen persoonlijke omstandigheden te kennen, en kan hier slechts verwijzen naar bijvoorbeeld de studieadviseur waarmee persoonlijke omstandigheden wel kunnen worden besproken. De faculteit die meer wil doen dan alleen de behaalde studieresultaten nog eens memoreren staat dan ook voor een dilemma: uitdrukkelijk positieve of negatieve advisering kan alleen gebeuren onder het voorbehoud dat met persoonlijke omstandigheden geen rekening is gehouden.

Ook de interpretatie van de wet (zie voorgaande hoofdstuk) komt uit op een terughoudende opstelling waar het de inkleding van de schriftelijke raad betreft.

De schriftelijke raad aan het einde van het eerste studiejaar dreigt hiermee louter een formaliteit te worden, waar studenten niet mee gediend zijn. Samen met de studieadviseurs aan de Universiteit van Amsterdam is daarom gezocht naar mogelijkheden om de schriftelijke raad een vorm te die informatief is voor studenten, en toch een 'onpersoonlijk'; want niet op persoonlijke omstandigheden steunend, karakter heeft.

Aan het eind van de propedeuse heeft de student zich een beeld kunnen vormen van de (verdere) studie en het beroep. Dit is het moment bij uitstek voor een meer definitieve studiekeuze. De behaalde studieresultaten spelen daarbij zeker een rol, en de schriftelijke raad betreft juist die behaalde studieresultaten. Of de student tevreden is met de behaalde resultaten is een heel persoonlijke zaak, afhankelijk van persoonlijke verwachtingen en waarderungen. Een prognose voor de doctoraalstudie hangt af van het idee dat de student heeft over zijn of haar relatieve positie binnen de groep medestudenten; denk niet alleen aan de door anderen behaalde studieresultaten, maar vooral ook aan de door anderen daarvoor gepleegde inspanning of tijdbesteding. Zonder goede informatie kan de student zich een heel scheef beeld vormen over eigen capaciteiten in relatie tot die van medestudenten. Het zou een goede zaak zijn aan het eind van het eerste studiejaar alle studenten te informeren over de door hen gezamenlijk behaalde studieresultaten, en de tijd die zij daarvoor hebben besteed. Dan is iedere student in staat voor zichzelf uit te maken hoe zwaar of hoe licht de verdere studie waarschijnlijk zal zijn. Dan zou een goede basis verkregen zijn om de aantrekkelijkheid van verder studeren te vergelijken met de aantrekkelijkheid van beschikbare alternatieven. Het einde van het eerste studiejaar is rijklijk laat: het ligt voor de hand te proberen al tijdens dat studiejaar de studenten te informeren over behaalde resultaten en bestede tijd.

De vraagstelling wordt dan: is het mogelijk studenten in schriftelijke vorm te helpen bij het interpreteren van behaalde studieresultaten, zodat zij de zwaarte van de (verdere) studie kunnen beoordelen? Een bevestigend antwoord op die vraag is vooral van belang voor studierichtingen waar geen studieadviseur beschikbaar is, of waar grote aantallen studenten een persoonlijk contact tussen adviseur en student in de weg staan.

14

op welke gronden beslist de student over voortzetten van de studie?

Tegen het einde van het eerste studiejaar heeft de student zich kunnen oriënteren op de (verdere) studie en het beroep, en heeft op grond van behaalde studieresultaten en de daarvoor gepleegde inspanning een beeld van de zwaarte van de studie. De indruk over de relatie van eigen capaciteiten en motivatie tot de eisen die studie en beroep stellen hangt mede af van de indruk die de student heeft gekregen over de inzet en de capaciteiten van de groep medestudenten, die daarvoor het referentiekader vormen. De student zou nu een prognose voor het verdere verloop van de studie kunnen opstellen, en daar een persoonlijke waardering van kunnen geven: is voortzetten van de studie aantrekkelijk, riskant maar toch de moeite waard, of kan beter naar alternatieven worden gezocht?

De persoonlijke waardering van de toekomstvooruitzichten speelt een grote rol. Daar komt nog bij dat studenten sterk van elkaar kunnen verschillen in deze waarden en verwachtingen. Bijvoorbeeld, waar voor de een de universitaire studie vooral een opleiding is tot een beroep, is zij voor de ander vooral een zaak van algemene vorming. Studenten verschillen ook van elkaar waar het beschikbare alternatieven betreft: de een voelt zich evenzeer aangetrokken tot een aantal geheel andere studierichtingen, voor de ander is er slechts één weg naar dat bepaalde beroep dat het beslist moet worden. Persoonlijke verschillen leiden ertoe dat sommige studenten een moeilijke maar inhoudelijk aantrekkelijke studie verkiezen boven een makkelijke en minder aantrekkelijke, waar anderen die keuze op grond van hun persoonlijke waardering juist omgekeerd kunnen maken.

Studenten die hun studiekeuze opnieuw in overweging nemen, staan voor een lastige opgave. Er is alle reden om hen in dit beslissingsproces behulpzaam te zijn, en die hulp wordt door adviseurs geboden. Welke steun zou de 'schriftelijke raad' kunnen bieden aan studenten die nog geen definitief besluit hebben genomen?

maak van de 'schriftelijke raad' een informatieve raad

Een schriftelijke raad die slechts de tot dan behaalde studieresultaten vermeldt, helpt geen student verder. De faculteit kan en mag geen persoonlijke omstandigheden van de student kennen, zodat het niet mogelijk is in deze zin de schriftelijke raad meer inhoud te geven (dit is de taak van adviseurs tot wie de student zich eigener beweging kan richten). De enige weg die open staat is dat de faculteit informatie geeft over de groep studenten in zijn geheel, of bepaalde deelgroepen daaruit, zodat iedere student zich op zinvolle wijze kan vergelijken met andere studenten die voor dezelfde beslissing staan, of die waarschijnlijk de studie zullen voortzetten. Al zouden slechts de behaalde studieresultaten van de jaargroep worden gerapporteerd, dan zou dat kunnen voorkomen dat studenten zichzelf ten onrechte als buitenbeentjes zien.

Voor een zinvolle interpretatie van studieresultaten is het noodzakelijk enig inzicht te hebben in de daarvoor bestede tijd. Bestede tijd is een privé gegeven, en dat is de reden dat de faculteit niet in staat is persoonlijke studieresultaten zinvol te interpreteren. De student die zichzelf vergelijkt met medestudenten, een belangrijk referentiekader, kent wel de eigen tijdbesteding maar niet die van anderen. Wanneer de tijdbesteding van (vergelijkbare) medestudenten bekend is, kan de student beter beoordelen of de eigen inspanning aan de relatief hoge of lage kant is geweest, en zodoende tot een betere schatting van de zwaarte van de verdere studie komen.

15

De faculteit kan onderzoek (doen) verrichten naar de tijdbesteding van studenten in het eerste studiejaar, en bij gelegenheid van de schriftelijke raad de resultaten aan studenten terugrapporteren, tezamen met behaalde studieresultaten. Er zijn methoden om, onder bescherming van de privacy, de tijdbesteding niet-anoniem te laten opgeven; dat maakt het mogelijk om ook het verband tussen studieresultaten en tijdbesteding te rapporteren. Het is zeker van belang studenten te laten zien hoe groot de verschillen in tijdbesteding zijn, bij gelijk behaald studieresultaat, en omgekeerd. Studenten verschillen geweldig van elkaar in motivatie, capaciteiten, en het cijferniveau waarnaar wordt gestreefd. Een concrete illustratie daarvan bij gelegenheid van de 'schriftelijke raad' kan nog eens benadrukken dat er geen eenduidige en harde normen zijn voor individuele tijdbesteding en resultaten, en dat de definitieve studiekeuze vooral afhangt van eigen verwachtingen, waarden, en beschikbare alternatieven.

'schriftelijke raad' in de vorm van een roeduse-overzicht

De bovenbeschreven vorm van 'schriftelijke raad' is sinds 1982 gerealiseerd bij twee studierichtingen aan de Universiteit van Amsterdam. De studenten ontvangen aan het einde van

het studiejaar, zo kort mogelijk na de examenuitslag, een 'propedeuse-overzicht' waarin zowel studieresultaten als tijdbesteding worden gerapporteerd, voorzien van korte commentaar (zie de bijlagen). In de loop van het studiejaar zijn daartoe tijdbestedingsgegevens verzameld bij iedere tentamen gelegenheid. Dat maakt het mogelijk om al tijdens dat eerste jaar informatie aan studenten terug te geven.

waarom geen voorspelling van verder studiesucces?

De faculteit beschikt over gegevens over de studievoortgang van voorgaande jaargroepen, en zou op basis daarvan aan kunnen geven wat de kans op slagen voor propedeuse of doctoraal is voor deelgroepen studenten met eenzelfde studieresultaat in juni of juli. Voor extreme deelgroepen levert dat duidelijke voorspellingen op, die echter geen informatieve meerwaarde hebben. Voor tussengroepen is zo'n voorspelling noodzakelijk heel wat vager ('Van de studenten die nog een of twee vakken moeten afleggen zal waarschijnlijk 75 % slagen'), en ook daarvan is de nieuws waarde Bering.

De voorspellende benadering is relevant wanneer er zou worden geselecteerd; hier is echter sprake van advisering van individuele studenten: de student beslist zelf, er is nog geen sprake van selectieve beslissingen die over de student worden genomen (aan het eind van het tweede inschrijvingsjaar is daar sprake van, wanneer de propedeuse dan nog niet behaald is; zie ook het voorgaande hoofdstuk).

In de vele gevallen waarin er een niet onbelangrijke groep studenten is die de studie staakt, kunnen dergelijke voorspellingen enigszins misleidend zijn omdat zij zijn gebaseerd op de eenzijdige groep studenten die wel de studie heeft voortgezet. De reden is dat niet bekend is wat de studieresultaten van de studiestakers geweest zouden zijn wanneer zij de studie eveneens hadden voortgezet.

Wanneer men voorspellingen van verder studiesucces wil geven, moet kritisch worden bekeken of studenten er geen onjuiste gevolgtrekkingen aan verbinden.

16

terugkoppelen van informatie rond tentamens

De 'schriftelijke raad' wordt verstrekt na afloop van het propedeuse programma. Een deel van de dan te geven informatie is echter al eerder beschikbaar, en kan worden gebruikt om al na de eerste tentamens de studenten een vorm van schriftelijke 'adviesing' te geven. De gebruikswaarde is tweeledig: evenals bij de 'schriftelijke raad' kan de student de informatie benutten voor het al dan niet bevestigen van de studie keuze, en daarnaast kan de informatie worden gebruikt voor het bevestigen of verbeteren van de tot dan gevolgde studiestrategie (eventueel bijstellen van de eigen tijdbesteding in de voorbereiding op tentamens). In beide gevallen spelen de verwachtingen van de student een rol, verwachtingen over de zwaarte van de studie of over het te behalen cijfer voor dit tentamen. Daarom wordt in de korte vragenlijst die voorafgaand aan ieder tentamen wordt afgenomen naar zowel het verwachte cijfer als de bestede tijd gevraagd. Per tentamen kunnen dan gemiddelde resultaten worden gerapporteerd, naast kruistabellen van behaald cijfer tegen verwacht cijfer resp. voorbereidingstijd (zie de bijlagen voor voorbeelden hiervan).

het interpreteren van het behaalde cijfer

Wanneer men vanwege een enkele onvoldoende niet bij eerste gelegenheid voor de propedeuse slaagt, is het vaak wel duidelijk dat die onvoldoende een pechgeval is of door eigen nalatigheid is ontstaan. In het begin van het jaar is het minder duidelijk hoe (tegenvallende) cijfers zijn te interpreteren: zijn de tentamenvragen toevallig aan de moeilijke kant geweest, of is de voorbereidingstijd te kort geweest? (Een samengaan van beide redenen is uiteraard ook mogelijk). De tijdbesteding van zichzelf en van anderen is de student bekend. Het probleem is nu hoe een realistische schatting kan worden gemaakt van de kans dat de tegenvalleur geheel of gedeeltelijk aan 'pech' is te wijten, d.w.z. aan de toevallige samenstelling van het geheel van tentamenvragen. Een concrete uiteenzetting over de toevalsgevoeligheid van tentamens is opgenomen in de 'Handleiding zelf-evaluatie' die studenten in het begin van het jaar uitgereikt wordt (zie de bijlage voor een integraal voorbeeld van een dergelijke 'Handleiding'). Hoewel het verschijnsel 'pech' iedereen goed bekend is, denk slechts aan het op een enkel puntje verschil slagen of zakken voor tentamens en examens, wordt doorgaans sterk overschat hoe nauwkeurig tentamen cijfers de 'ware stofbeheersing' van studenten weergeven. De student die verstandig is wapent zich tegen 'pech' door in de voorbereiding op het tentamen in te steken op een niveau van stofbeheersing dat naar eigen inzicht ver genoeg boven de zak-slaaggrens ligt om het risico van 'tegenzittende' tentamenvragen te kunnen dragen. Deze aanbeveling is eveneens in de 'Handleiding' verwerkt.

informatie vooraf

Is over een jaargroep bovenstaande informatie verzameld en gerapporteerd, dan kan de volgende jaargroep daarvan profiteren in de vorm van beschikbaar stellen van de 'schriftelijke raad' die aan de voorgangers werd verstrekt, inclusief de gegevens over afzonderlijke tentamens. De 'Handleiding zelf-evaluatie' wordt eenvoudig met deze gegevens uitgebreid. In dat geval kunnen tussentijdse tentamenrapportages vervallen. Na het examen krijgen de studenten natuurlijk wel een propedeuse-overzicht dat op de eigen groep is gebaseerd.

17

4. CONCRETE UITWERKING: VRAGENLIJST, DATABEWERKING, EN RAPPORTAGE.

Dit hoofdstuk bevat een korte toelichting op de 'instrumenten' die in de bijlagen zijn opgenomen: de korte vragenlijst, de Handleiding zelf-evaluatie, en het propedeuse-overzicht. Wat betreft de vragenlijst zal worden aangegeven waarom juist deze vragen zijn gesteld, en waarom de vragenlijst onmiddellijk voorafgaand aan ieder tentamen (examenonder-deel) wordt afgenomen. De inhoud van de Handleiding en van het propedeuse-overzicht behoeven slechts toelichting over de aard van de bewerking van de vragenlijstgegevens waarop ze zijn gebaseerd. De agenda voor de uitvoering van deze opzet voor de 'schriftelijke raad' is als volgt:

1. in het begin van het eerste studiejaar, of in ieder geval enige tijd voordat het eerste tentamen moet worden afgelegd, ontvangen propedeuse studenten de 'Handleiding zelf-evaluatie'. Dat kan voorzien van een introductiebrief via de post, of met een korte mondelinge toelichting tijdens introductiedagen waar vrijwel alle studenten aanwezig geacht kunnen worden.
2. Voorafgaand aan ieder propedeusetentamen wordt de korte vragenlijst afgenomen.
3. onmiddellijk na het bekend worden van de propedeuse uitslag worden de nodige berekeningen uitgevoerd om het propedeuse-overzicht te kunnen samenstellen.
4. Zo spoedig mogelijk na de propedeuse uitslag ontvangen de studenten de 'schriftelijke raad', in de vorm van een brief vanwege de (sub/inter)faculteit met daarin eventueel nog aangegeven welke verdere studie- en beroepsmogelijkheden er zijn, met als bijlage het onder 3) genoemde propedeuse-overzicht. Dit programma wordt sinds 1982 ieder jaar afgewerkt binnen de studierichtingen Tandheelkunde en Rechtsgeleerdheid aan de IJvA.

de vragenlijst zelf-adviesing

Een specimen van de vragenlijst zelf-evaluatie is als bijlage opgenomen in de Handleiding zelf-evaluatie, zodat studenten deze vragenlijst niet voor het eerst zien wanneer zij tentamen afleggen. De vragenlijst bestaat uit slechts 5 vragen. Op een afscheerstrook kan de student een afschrift maken van het opgegeven verwachte cijfer en van de opgegeven tentamentijd; op de afscheerstrook wordt verwezen naar de gegevens die in de uitgereikte Handleiding over dit tentamen werden gegeven.

welk cijfer verwacht u te behalen?

Met bovenstaande vraag opent de vragenlijst. De bedoeling is op deze wijze de student nadrukkelijker te confronteren met eventuele verschillen tussen verwachte en behaalde studieresultaten. Uit de verkregen gegevens is gebleken dat er relatief veel studenten zijn die er in hun verwachting ongeveer twee punten naast blijken te zitten, en dat niet voor een enkel tentamen, maar voor meerdere tentamens. In de Handleiding wordt studenten op dit verschijnsel gewezen. Opmerkelijk is dat overschatten vrijwel uitsluitend voorkomt in de vorm van ongeveer voldoende cijfers verwachten en onvoldoende cijfers behalen. Onderschatten komt voornamelijk voor in de vorm van voldoende of ruim voldoende verwachte cijfers, en behaalde cijfers die daar behoorlijk boven liggen. De neiging tot misschatten lijkt in de loop van het eerste studiejaar niet te veranderen, althans voorzover men de studie voortzet: bij analyse van de gegevens over de propedeuse Rechtsgeleerdheid kon v.d. Avoird (o.c.) geen 'leereffect' vinden, zie ook Wilbrink & v.d. Avoird (o.c.) en Wilbrink (o.c.) waar de voorspelbaarheid van behaalde cijfers wordt besproken. Voor de studenten die dit treft is het van belang dat zij zich realiseren dat zij misschien een scheef beeld van de zwaarte van de studie hebben, waardoor zij tot een verkeerde of een te lang uitgestelde beslissing over de voortzetting van de studie zouden kunnen komen.

De vraag naar het verwachte cijfer geeft een aanwijzing over de mate waarin de student denkt de stof te beheersen, en daarmee ook over de voor het tentamen gepleegde voorbereiding. Essentieel is hier dat de vragenlijst wordt beantwoord **voorafgaand** aan het tentamen, en nog voordat de tentamenvragen zijn ingezien. zou de vragenlijst na afloop van het tentamen afgenomen worden, dan zou dezelfde vraag een heel andere betekenis hebben, zoiets als 'hoe goed heb je de gestelde vragen gemaakt?' In het laatste geval zou de relatie met de verwachting zoals die voorafgaand aan het tentamen bestond, verzwakt zijn. Hier speelt dat ieder tentamen slechts een (beperkte) steekproef vormt uit alle vragen die over de opgegeven stof gesteld zouden kunnen worden (zie de tekst van de Handleiding). In de context van advisering en begeleiding van de student is het van belang of studenten bij de voorbereiding op het tentamen in staat zijn een goede voorspelling te geven voor het te behalen cijfer; goede voorspellingen na afloop van het tentamen komen te laat om er nog profijt van te hebben.

Hoeveel uur (ongeveer !) hebt u gestudeerd?

Aan de tweede vraag in de vragenlijst wordt de beperking toegevoegd: geen tijd voor colleges, werkgroepen, reizen, pauzes e.d. Het gaat hier om netto bestede tijd aan de voorbereiding op het tentamen. Het tussen haakjes gezette 'ongeveer !' is nodig om te voorkomen dat studenten concluderen dat zij onmogelijk een precies aantal uren op kunnen geven. Inderdaad, het is een lastig te beantwoorden vraag, ook wanneer het antwoord globaal mag zijn. Vandaar de suggestie om voor de beantwoording de rekensom van aantal dagen maal aantal dagelijkse studie-uren te maken.

Voor het meten van studietijd zijn meerdere methoden bekend. Eén daarvan is het tijdschrijven: studenten houden dagelijks bij hoeveel tijd zij waaraan besteden. Tijdschrijven levert de werkelijk bestede tijd op, en is daar tamelijk nauwkeurig in. De globale enquêtevraag is niet alleen onnauwkeuriger, maar levert ook een ander soort tijdbesteding op: de gevoelsmatig ervaren tijdbesteding. Er valt echter iets voor te zeggen juist die ervaren studielast te meten: gesommeerd over het hele studiejaar geeft dit aan hoe zwaar of hoe licht het deze student is gevallen. De globale enquêtevraag is goedkoper dan tijdschrijfonderzoek, en dat is van belang wanneer tijdbesteding routinematig onderzocht wordt, zoals bij de informatieve 'schriftelijke raad' moet gebeuren. Overigens is de onnauwkeurigheid van de globale enquêtevraag niet bezwaarlijk wanneer examenonderdelen met elkaar worden vergeleken in hun studielast: de gemiddelde opgaven van bestede tijd zijn daartoe goed bruikbaar (zie ook Wilbrink & v.d. Avoird, en Wilbrink, o.c.).

Hoeveel colleges hebt u gevolgd:

- a. geen
- b. enkele
- c. ca. de helft
- d. de meeste
- e. alle

Voor de vraag naar het aantal gevolgde colleges is gekozen voor de bovenstaande vorm, omdat een open vraag voor veel studenten te lastig te beantwoorden bleek. Omzetting naar uren kan gebeuren door het in de studieids vermelde aantal colleges te vermenigvuldigen met resp. 0, 4, 2, 4 of 1. Voor werkcolleges of werkgroepen kan dezelfde vraag worden gehanteerd. De vraag wordt aangevuld met die naar de voorbereidingstijd:

Uw voorbereidingstijd was gemiddeld per collegeuur:

- a. nihil
- b. 1/2 uur
- c. 1 uur
- d. meer

waarbij 'meer' de waarde 1=1 krijgt in de tijdrekening.

Graag uw collegekaartnummer.

Alleen via het collegekaartnummer kan verband worden gelegd tussen de gegevens uit de vragenlijst, en het behaalde cijfer. Slechts voor niet-anonieme deelnemers is het mogelijk jaartotalen te bepalen.

Het is geheel aan de student om te bepalen of hij of zij zich bekend maakt, zoals ook het invullen van de vragenlijst geheel vrijwillig is. Bij het afnemen van de vragenlijst wordt geen andere aanmoediging tot het invullen ervan gegeven dan wat volgt uit het feit van het uitdelen en vervolgens weer innemen van de vragenlijsten.

De student verstrekt gegevens die een vertrouwelijk karakter hebben: invloed op de beoordeling van het geleverde werk moet uitgesloten zijn. De verzameling en de bewerking van de data gebeuren bij voorkeur door onafhankelijke personen, zoals de onderwijs- of studieadviseur, of door een externe instantie.

DATABEWERKING EN RAPPORTAGE

De belangrijkste tabel die moet worden gemaakt is die van gemiddeld behaald cijfer tegen totaal bestede tijd, te rapporteren in het propedeuse-overzicht. Het is een kruistabel, die voor twee of drie deelgroepen wordt gemaakt: afzonderlijk voor de geslaagden, de bijna geslaagden, en de overigen. Zodoende kan de student zich vergelijken met studenten in de eigen deelgroep. Het is een zinvolle indeling, omdat er duidelijke verschillen in studeerpatroon zijn tussen de beide uiterste groepen. Een soortgelijke indeling in deelgroepen is terug te vinden in de elders in het land gebruikte teksten voor de 'schriftelijke raad', waarin de student wordt meegedeeld dat hij of zij behoort tot deze of gene groep, en dat daaruit volgt dat de studie met vertrouwen kan worden voortgezet, danwel dat een gesprek met een adviseur wenselijk lijkt.

In deze tabel worden alleen studenten opgenomen die aan een redelijk aantal

examenonderdelen deel hebben genomen, en van wie een redelijk volledige reeks gegevens over tijdbesteding beschikbaar is. Ontbrekende gegevens worden geschat, om de totaal tijd over het hele jaar te kunnen bepalen.

schatten van ontbrekende gegevens over tijdbesteding.

Voor de propedeuse 82-83 werden deze ontbrekende gegevens subjectief geschat door rekening te houden met zowel de behaalde cijfers als de bestede tijd voor de overige tentamens, en met een eventueel afwijkend (laag) behaald cijfer voor het tentamen waarvoor de tijd geschat moet worden. Voor de propedeuses 83-84 van Rechtsgeleerdheid en Tandheelkunde is een objectieve rekenmethode gebruikt die bovendien rekening houdt met de spreiding van cijfers en tijdbesteding voor de diverse tentamens.

Ontbrekende college tijden (ev. werkgroep tijden) zijn in voorkomende gevallen ook dan geschat wanneer het betreffende tentamen niet werd afgelegd, in de veronderstelling dat colleges wel zijn gevolgd.

rapportage van de gegevens van afzonderlijke tentamens.

De bedoeling is de student in staat te stellen zich te vergelijken met de overige studenten die aan het tentamen deelnemen. Daardoor zal de rapportage over het eerste tentamen een grotere en iets anders samengestelde groep betreffen dan het geval is voor het tentamen dat als laatste in de propedeuse wordt afgenomen. Tussentijds zijn studenten uitgevallen; de opkomst voor latere tentamens is onregelmatiger; en in de loop van het jaar kan de niet-anonieme medewerking aan de vragenlijsten dalen. Een alternatief zou zijn ook de rapportage van tentamens alleen te baseren op de groep studenten die in het propedeuse-overzicht voorkomen, maar dat zou naast een aantal praktische problemen ook het een en ander aan noodzakelijke extra uitleg met zich brengen. Deze alternatieve analyses zijn overigens wel gemaakt, en gerapporteerd in Wilbrink & v.d. Avoird, en in Wilbrink (o.c.).

De rapportage gebeurt zowel in de vorm van relevante kruistabellen, als in de vorm van gemiddelden; de informatieve waarde van beide is complementair: de ene illustreert de grote persoonlijke verschillen tussen studenten, de ander laat de verschillen tussen de examenonderdelen duidelijker zien. In de Handleiding zijn de gegevens uit de voorgaande propedeuse opgenomen, terwijl aan het propedeuse-overzicht in de vorm van een bijlage de tentamengegevens over het dan juist afgesloten jaar worden gepresenteerd.

21

In de jaren 82-83 en 83-84 is in de rapportage de (schoonheids)fout gemaakt dat het gemiddeld behaalde cijfer werd berekend over de groep deelnemers aan het tentamen, terwijl de overige gemiddelden uiteraard alleen werden genomen over studenten die niet-anoniem de vragenlijst hadden ingevuld. Vooral voor de vergelijking van gemiddeld behaald en verwacht cijfer geeft dat een enigszins scheef beeld. Voortaan zal gemiddeld behaald cijfer berekend worden over dezelfde groep studenten voor wie het verwachte cijfer bekend is.

In het eerste projectjaar, 82-83, werd geprobeerd een categorie 'verkenners' of 'toeristen' afzonderlijk te bespreken, en buiten de overige berekeningen te houden. Een snelle inspectie van kruistabellen zoals in dit rapport in de bijlagen opgenomen, leert dat er inderdaad studenten zijn die zeer lage cijfers boeken, en ook van zichzelf aangeven dat zij lage cijfers verwachten en weinig tijd besteden. Het trekken van een grens tussen wie dan 'toerist' zou mogen heten, en wie niet, bleek echter op nogal willekeurige gronden te moeten gebeuren. Een natuurlijke tweedeling tussen 'toeristen' en studenten die om welke redenen dan ook lage cijfers behalen, bestaat niet.

van handwerk naar gebruik van de computer.

In het eerste projectjaar werd nog afgetast op welke wijze de gegevens bewerkt en gerapporteerd konden worden, zodat ze voor studenten informatieve waarde zouden hebben. Behalve de administratieve verwerking van de gegevens van Rechtsgeleerdheid gebeurde dat met potlood en papier. Voor kleine tot middelgrote studierichtingen is dat redelijk efficiënt op deze ouderwetse wijze te doen. Wil men ook andere bewerkingen op deze waardevolle verzamelde gegevens doen, dan is het gebruik van de computer onontkoombaar. Het gebruik van een microcomputer met printer heeft dan de voordelen van onafhankelijkheid van andere personen en instanties, direct beschikbare print-outs van kruistabellen, en een betere waarborg voor de betrouwbaarheid van de gegevens waarmee wordt gewerkt. Zo werden in 1984 Pascal programma's geschreven voor de Sinclair Spectrum 48K, aangesloten op een Brother elektronische schrijfmachine; deze goedkope apparatuur is minder handig wanneer de databestanden erg omvangrijk zijn.

22

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Faculteit der Rechtsgeleerdheid

betreft: zelf-evaluatie in de propedeuse

december 1984

Het eerste studiejaar biedt u de gelegenheid om na te gaan of de gekozen studie overeenkomt met wat u ervan verwachtte. Om u te helpen al vroeg tot een goede interpretatie van uw studie-resultaten te komen, is in samenwerking met het COWO (onderwijs-research) een speciaal project opgezet.

In het voorgaande propedeusejaar zijn voor ieder tentamen gegevens verzameld: over het cijfer dat men verwacht te behalen, en over de tijd besteed aan de voorbereiding. In de bijgaande Handleiding zelf-evaluatie worden de resultaten per vak weergegeven. Deze gegevens kunnen u helpen om tot een juiste voorbereiding op het betreffende tentamen te komen. Wanneer de uitslag bekend is, kunt u uw eigen gegevens vergelijken met die van de groep eerstejaars in het voorgaande propedeusejaar.

Over meerdere afgelegde tentamens kunt u zich aan de hand van de verstrekte gegevens een beeld vormen van wat de studie vraagt van uw inzet en capaciteiten. In juli ontvangt u, bij wijze van 'schriftelijke raad' over de voortzetting van de studie, een overzicht van de resultaten die in deze propedeuse '84-'85 behaald zijn. Dat overzicht kan ertoe bijdragen dat u tot een afgewogen oordeel over het voortzetten van deze studie komt.

Het propedeuse-overzicht over '83-'84 is bijgevoegd, zodat u nu al een indruk over dit eerste studiejaar krijgt. Om een dergelijk overzicht over de propedeuse '84-'85 te kunnen maken, zal ook dit jaar voorafgaand aan ieder tentamen een korte vragenlijst worden afgenomen, waarvan een voorbeeld is bijgevoegd.

De gegevens die van u gevraagd worden, verwacht cijfer en tijdbesteding, zijn persoonlijk van aard. Het spreekt vanzelf dat deze gegevens op geen enkele wijze het cijfergeven zullen beïnvloeden. De vragenlijsten gaan direct naar het COWO, dat is het onafhankelijke onderwijsresearch centrum van de universiteit, en zijn voor niemand in de studierichting ter inzage.

Uw medewerking is vrijwillig, en dat geldt zeker voor het invullen van het collegekaartnummer. Dat nummer wordt gevraagd om analyses van verwachte en behaalde cijfers e.d. te kunnen maken. Met het invullen van uw collegekaartnummer geeft u tevens te kennen dat het COWO bij de analyses uw studieresultaten mag gebruiken.

Bij voorbaat dank voor uw medewerking, ook namens uw medestudenten.

23

Universiteit van Amsterdam

Centrum voor Onderzoek van het Wetenschappelijk Onderwijs
Oude Turfmarkt 149 / Telefoon 525 2835 / Ben Wilbrink

HANDLEIDING ZELF - EVALUATIE 1984-1985

Het is voor u van belang om omstreeks juli een weloverwogen besluit te nemen deze studie definitief voort te zetten, dan wel een andere studie te kiezen.

Waarom is dat van belang, en waarom op dit moment? Het heeft alles te maken met de beperkte inschrijvingsduur van maximaal zes jaar voor het volgen van wetenschappelijk onderwijs. Wie binnen het eerste inschrijvingsjaar omzwaait naar een andere studierichting, kan er een jaar bij krijgen, zodat ook voor de nieuwe studie weer zes inschrijvingsjaren beschikbaar zijn. Besluit u echter aan het eind van het tweede jaar toch maar liever biologie te gaan studeren, dan houdt u voor die studie nog maar vijf inschrijvingsjaren over. Verlenging van de inschrijvingsduur bij omzwaaien is hooguit een jaar, en wordt maar een keer gegeven.

De propedeuse is onder andere bedoeld om een beeld van de studie en van het vak te geven, zodat aan het eind van het eerste jaar duidelijk kan zijn of dit inderdaad de studie is die u wilt volgen. Niet alleen de inhoud van het onderwijs, ook de behaalde cijfers spelen daar een rol bij. Bereikt u de door u gewenste resultaten in de tijd en met de energie die u voor deze studie overhebt?

Deze Handleiding geeft aanwijzingen hoe u uw eigen resultaten betekenis kunt geven in relatie tot de verwachting die u tevoren had, en de tijd die u hebt besteed. Een aardig hulpmiddel daarbij is de vergelijking met resultaten, verwachtingen en tijdbesteding van anderen; in deze Handleiding vindt u die gegevens, zoals ze in de voorgaande propedeuse zijn verzameld. Diezelfde gegevens kunt u ook gebruiken om op voorhand al een mogelijk betere studiestrategie te kiezen. Bijvoorbeeld door uw voorbereidingstijd te vergelijken met die van andere studenten (zoals hier gerapporteerd), en dan zonedig nog een extra inspanning te plegen, of misschien juist niet. Hoe dat ook zij, in ieder geval is het aardig om eens te zien hoe de voorgaande jaargroep het er vanaf heeft gebracht, hoe de examenonderdelen van elkaar verschillen, e.d.

U vindt in deze Handleiding de volgende informatie:

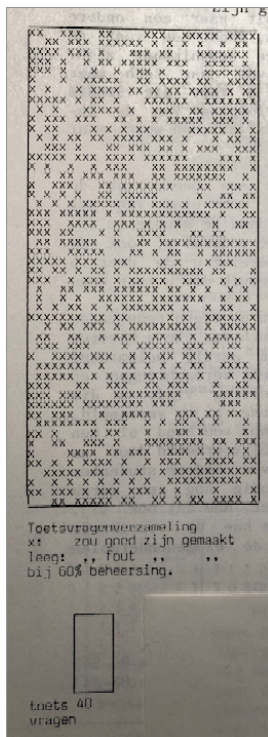
- cijfers, en hun interpretatie
 - verwachte en behaalde cijfers vergeleken (+ gegevens 83-84)
 - tijdbesteding als hulp bij interpreteren (+ gegevens 83-84)
- de situatie na afloop van de propedeuse
- het belang van tijdig slagen voor de propedeuse
- andere overwegingen bij het bevestigen van uw studiekeuze
- bijlage: resultatenoverzicht van de voorgaande propedeuse
- bijlage: specimen van de vragenlijst zelf-evaluatie.

24

2. CIJFERS, EN HUN INTERPRETATIE

Tentamencijfers blijken vaak iets hoger of lager te zijn dan u tevoren verwachtte. De toetsvragen kunnen toevallig uw favoriete onderwerpen betreffen, of juist niet. Het kan zijn dat u uw beheersing van de getoetste onderwerpen verkeerd hebt ingeschat. Voor een correcte interpretatie van uw studieresultaten is het handig van deze toevalligheden en onzekerheden een heel concrete voorstelling te maken.

Veronderstel eens dat er een verzameling van 1500 toetsvragen bestaat, waaruit de vragen voor het komende tentamen zullen worden gekozen. In theorie zou u alle 1500 vragen kunnen beantwoorden: in dat geval zou voor iedere vraag bekend zijn of u het goede antwoord erop hebt gegeven, of niet. Laten we zeggen dat u 60% goed had, 900 van de 1500. Dan zou de figuur hieronder de 'uitslag' kunnen zijn, waarbij de 1500 vragen in toevallige volgorde zijn gerangschikt, en iedere 'x' een goed beantwoorde vraag is.

Het praktisch nut van dit idee is dat het nu mogelijk is heel precies te zeggen hoe goed u de stof denkt te beheersen: u kunt dat uitdrukken als het percentage van alle vragen in de verzameling die u denkt goed te kunnen beantwoorden, als u ze allemaal voorgelegd zou krijgen. Denkt u 60 % van alle mogelijke vragen goed te kunnen beantwoorden, dan is dat ook de verwachting van het percentage goed op een toets die uit die verzameling wordt getrokken. Let wel, die toets kan voor u moeilijker of makkelijker uitvallen, maar op voorhand mag u verwachten 60 % van de vragen goed te beantwoorden. De kans dat u de eerste toetsvraag correct kunt beantwoorden is eveneens 60%. Het is immers een vraag die wat u betreft 'toevallig' getrokken is uit de verzameling. Ook voor de 2e vraag geldt dat de kans 60% is dat het een vraag is die u goed beantwoordt; evenzo voor de 3e en volgende vragen. U begrijpt dat een statisticus dan precies kan berekenen hoe groot voor u de kans is dat u van 50 vragen er tenminste 28 goed hebt, of precies 30, e.d.

Met behulp van de figuur kunt u zich een beeld vormen van de praktische gevolgen. Stel dat uw beheersing van de stof 60 % is, en het tentamen 40 vragen bevat, voor te stellen door een rechthoek van 5 bij 8 vragen. Knip zo'n rechthoekje uit, en schuif dat over de figuur: het kan veel verschil maken welke 40 vragen 'toevallig' gesteld zullen worden. Tech hebben is dan: relatief weinig 'goed' (x). Geluk hebben is dan: relatief veel goed.

Bij ieder tentamen zit een toevalselement in de uitslag: u kunt er pech of geluk mee hebben. cijfers zijn dus niet perfect voorspelbaar, ook al niet omdat u uw eigen stofbeheersing maar bij benadering kent. Behaalde cijfers interpreteert u eveneens naar de mate waarin toeval in de samenstelling van de toets, of tevoren over- of onderschatten van de eigen stofbeheersing er mogelijk enige invloed op heeft uitgeoefend. De voorzichtigheid gebiedt altijd kritisch te kijken naar de juistheid van uw eigen idee vooraf over uw stofbeheersing, en bijv. tegenvallende resultaten niet te snel te wijten aan pech.

25

In de voorgaande propedeuse is bij ieder tentamen gevraagd naar het verwachte cijfer en naar de bestede tijd (dat zal ook dit jaar weer gevraagd worden). De resultaten per tentamen ziet u op de en de volgende bladzijde afgebeeld.

Allereerst de verwachte cijfers afgezet tegen de behaalde cijfers (zie de tabel op deze bladzijde). In de diagonale vakjes ziet u het percentage studenten dat inderdaad het cijfer behaald-de dat verwacht werd. Het merendeel van de studenten houdt er correcte verwachtingen op na. soms gelijk aan het behaalde cijfer, wat vaker blijkt het behaalde cijfer een punt hoger of lager uit te komen, en een enkele keer is het verschil 2 punten. Die veel voorkomende afwijking van 1 punt hoger of lager komt overeen met de onzekerheid die u zelf voelt in de tijd voorafgaand aan het tentamen. Anders gezegd (zie blz 2): dat is het gevolg van het feit dat voor iedere student het tentamen eruit ziet als 'toevallig' getrokken uit de verzameling van mogelijke vragen, en van de onzekerheid over het werkelijke niveau van eigen stofbeheersing.

U kunt hieruit de conclusie trekken dat het verstandig is bij de voorbereiding op tentamens in te steken op een ruimschoots hoger niveau dan wat u minstens denkt nodig te hebben. Bijv.: wie enige zekerheid wil hebben tenminste een 6 te behalen, doet er goed aan zich zo voor te bereiden dat in alle eerbijheid het verwachte cijfer eerder een 7 is.

Twee of meer punten over- of onderschatten is geen zeldzaam verschijnsel. Er zijn studenten die daar een gewoonte van maken: ongeveer de helft van deze mischattingen is toe te schrijven aan studenten die op meerdere tentamens er ver naast schatten. Merkt u zelf dat u bij herhaling twee of meer punten mischat, in dezelfde richting, dan is het waarschijnlijk dat u uzelf stelselmatig onderschat (uw cijfers zijn veel beter dan u verwacht), of overschat (uw cijfers zijn veel slechter dan u verwacht). Bent u een overschatter, dan zult u waarschijnlijk uw tijdbesteding drastisch moeten opvoeren om aanvaardbare studieresultaten te kunnen boeken. Bent u een onderschatter, en u weet dat van uzelf, dan stelt dat inzicht u hopelijk in staat iets minder gespannen te studeren en toch goede resultaten te behalen.

```

v
e 9 |          |          |          |          |          |          |          |          |          |
r 8 |          |          |          |          |          |          |          |          |          |
w 7 |          |          |          |          |          |          |          |          |          |
a 6 |          |          |          |          |          |          |          |          |          |
c 5 |          |          |          |          |          |          |          |          |          |
h 4 |          |          |          |          |          |          |          |          |          |
t 3 |          |          |          |          |          |          |          |          |          |
-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|
beh. | 3 4 5 6 7 8 9 | 3 4 5 6 7 8 9 | 3 4 5 6 7 8 9 | 3 4 5 6 7 8 9 | 3 4 5 6 7 8 9 | 3 4 5 6 7 8 9 | 3 4 5 6 7 8 9 | 3 4 5 6 7 8 9 |
cyfer | encyclopedie | staatsrecht | privaatrecht | rechtssoc. | strafrecht | rechtsgesch. | encyclopedie |

```

TABEL van behaald cijfer (horiz.) tegen verwacht cijfer (vert.) (de tabel geeft % studenten)

```

275 |          |          |          |          |          |          |          |          |          |
250 |          |          |          |          |          |          |          |          |          |
225 |          |          |          |          |          |          |          |          |          |
200 |          |          |          |          |          |          |          |          |          |
175 |          |          |          |          |          |          |          |          |          |
150 |          |          |          |          |          |          |          |          |          |
t 125 | 1 1 1 1 1 | 1 1 1 1 1 | 1 1 1 1 1 | 1 1 1 1 1 | 1 1 1 1 1 | 1 1 1 1 1 | 1 1 1 1 1 | 1 1 1 1 1 |
i 100 | 2 3 2 1 1 | 3 2 2 3 1 | 1 2 2 4 5 3 | 1 1 1 1 1 | 1 2 1 2 2 1 | 4 1 2 1 1 | 1 1 1 1 1 | 1 1 1 1 1 |
j 75  | 1 3 3 8 7 6 3 | 4 3 4 5 3 2 1 | 1 5 6 5 5 1 | 1 2 4 4 4 | 1 2 4 2 1 5 4 | 2 1 1 3 4 | 1 1 1 1 1 | 1 1 1 1 1 |
d 50  | 1 3 4 8 8 6 3 | 8 7 20 9 7 5 1 | 1 5 11 9 4 3 | 2 2 7 5 16 6 | 1 5 4 4 13 10 4 | 6 1 4 6 10 8 9 5 | 1 1 1 1 1 | 1 1 1 1 1 |
25  | 1 1 1 1 3 2 | 3 2 2 3 2 | 1 1 2 1 1 1 | 1 3 3 10 7 4 1 | 1 1 2 4 7 1 | 6 9 6 6 1 | 1 1 1 1 1 | 1 1 1 1 1 |
10  |          |          |          |          |          |          |          |          |          |
-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|
beh. | 3 4 5 6 7 8 9 | 3 4 5 6 7 8 9 | 3 4 5 6 7 8 9 | 3 4 5 6 7 8 9 | 3 4 5 6 7 8 9 | 3 4 5 6 7 8 9 | 3 4 5 6 7 8 9 | 3 4 5 6 7 8 9 |
cyfer | encyclopedie | staatsrecht | privaatrecht | rechtssoc. | strafrecht | rechtsgesch. | encyclopedie |

```

TABEL van behaald cijfer (horiz.) tegen verwacht cijfer (vert.) (de tabel geeft % studenten)

Wanneer u zich bij de voorbereiding op tentamens mede laat leiden door de hier gerapporteerde studietijden, ga er dan van uit dat deze tijden eerder te laag dan te hoog zijn geschat. U kunt altijd de vakken met elkaar vergelijken in het tijdsbeslag dat ze vragen, maar doe dat voorzichtig. Zo geldt voor staatsrecht, dat kort na encyclopedie valt, dat velen daarvoor te weinig tijd aan de voorbereiding hebben besteed; voor een redelijke voorbereiding is meer tijd nodig dan deze tabellen aangeven!

Deze gegevens over de studietijd van anderen kunnen u geweldig helpen wanneer u wilt weten waarom een behaald cijfer ver boven of beneden uw verwachte cijfer is uitgekomen. Immers, wanneer uit de tijdbesteding van uzelf, vergeleken met anderen, blijkt dat u deze keer relatief weinig tijd aan de voorbereiding had besteed, is dat een goede verklaring, waar u bij de voorbereiding op een herhaling of op volgende tentamens uw voordeel mee kunt doen. Niet altijd is een verschil van bijv. twee punten (helemaal) uit de tijdbesteding te verklaren: of en toe komt het voor dat de vragen voor u wel heel ongelukkig waren uitgevallen (en niet noodzakelijk ook voor andere studenten aan de moeilijke kant waren); pech dus.

U ziet in deze tabellen dat er grote verschillen tussen studenten zijn: wat de een in korte tijd kan, daar heeft een ander twee keer zoveel tijd voor nodig. Deze verschillen weerspiegelen de harde werkelijkheid. Inzicht in uw eigen capaciteiten, ook in vergelijking tot anderen, hebt u nodig bij uw definitieve beslissing door te gaan naar de doctoraalfase van deze studie

'83-'84 UvA	behaald	verwacht	tentamentijd*
encyclopedie	6,2	5,9	70
staatsrecht	5,6	5,7	65
privaatrecht	6,5	6,1	81
rechtssociologie	6,0	5,9	50
strafrecht	6,5	6,2	59
rechtsgeschiedenis	5,9	5,6	58

TABEL van gemiddelden; eerstingschreven (dag)studenten die niet-anoniem de vragenlijsten invulden.

* tentamentijd = voorbereidingstijd voor tentamen, dus geen tijd voor colleges, werkgroepen, e.d.

27

TIJDIG SLAGEN

Het is van belang om uw studiestrategie Te richten op tijdig slagen voor de propedeuse. U

mag twee jaar inschrijvingstijd daarvoor gebruiken, maar u moet bedenken dat het tweede jaar gaat ten koste van de inschrijvingstijd voor de doctoraalfase. In totaal mag de inschrijvingsduur voor het doctoraal inclusief de propedeuse de zes jaar niet overschrijden (maar zie voetnoot). Wie twee jaar over de propedeuse doet heeft nog vier jaar voor het doctoraal, terwijl anderen daar vijf jaar voor hebben. En dat is ernstiger dan het lijkt. Immers, wie zoveel moeite met de propedeuse heeft, mag verwachten ook langer dan anderen over de doctoraalfase te doen. Maar er is voor die doctoraalfase juist minder tijd overgebleven dan anderen daarvoor hebben overgehouden.

Probeer daarom, als dat maar enigszins mogelijk is, om voor ieder examenonderdeel bij de eerste gelegenheid een behoorlijk resultaat te behalen. Herhalingsmogelijkheden zijn er voor de pechvogels, en niet om laksheid in het begin van de studie later in te halen.

AAN HET EIND VAN DE PROPEDEUSE

De propedeuse is niet in alle opzichten vergelijkbaar met de studie in de doctoraalfase. Maar de enige informatie aan het eind van de propedeuse is hoe u het er in die propedeuse vanaf hebt gebracht. Naar die informatie zult u zich moeten richten, ook al blijven dan de onzekerheden bestaan die te maken hebben met het toch andere karakter van de doctoraalfase.

Tegen het eind van de propedeuse wordt de balans opgemaakt aan de hand van de dan beschikbare gegevens. Heb ik ongeveer bereikt wat ik wilde bereiken? Heb ik er meer, of juist minder moeite voor moeten doen dan ik aan het begin van het jaar verwachtte? Moet ik mijn verwachtingen voor de verdere studie bijstellen? Is het nog steeds zo dat ik redelijkerwijs mag verwachten dat de investering die ik in de verdere studie zal moeten doen voor mij ook de moeite waard is?

Voor de beantwoording van deze vragen is bijvoorbeeld de tijdbesteding over de hele propedeuse van belang. Uw eigen tijdbesteding kunt u nu vergelijken met die van andere studenten die ongeveer dezelfde resultaten hebben geboekt. Het besluit om met deze studie verder te gaan zal van die vergelijking met anderen niet direct afhangen; maar het helpt bij het maken van de noodzakelijke afweging, om de moeite (= tijdbesteding) die u zelf hebt moeten doen om te bereiken wat u bereikt hebt, te vergelijken met de moeite die anderen hebben moeten doen voor hun gemiddelde prestaties. Het gaat er immers om of u het de moeite waard vindt om met deze studie door te gaan. Dat hangt af van de moeite die u denkt dat aanvaardbare resultaten in de doctoraalfase u zullen kosten. De beste aanwijzing voor de toekomst ligt in de ervaring die u dit eerste studiejaar hebt opgedaan.

voetnoot Het recht op het afleggen van het examen blijft bestaan, ook na afloop van de inschrijvingsduur.

28

6. DEZE STUDIE VOORTZETTEN?

Behaalde resultaten, en de conclusies die u daaraan hebt kunnen koppelen, zijn belangrijk bij het overwegen van de wenselijkheid om met deze studie voort te gaan. Maar het zijn niet de enige overwegingen.

Of u deze studie wilt voortzetten, en of u uiteindelijk voor dit vak kiest, hangt af van uw inhoudelijke motivatie. Die motivatie speelt ook al mee bij de studie in het eerste jaar, en bij de interpretatie van de resultaten daarvan: de tijd die u in de studie wilt steken is afhankelijk van uw enthousiasme voor diezelfde studie.

Niet alleen uw motivatie voor deze studie of voor dit vak is van belang, maar ook uw mogelijke motivatie voor bepaalde alternatieven. Het kan zijn dat het in deze propedeuse erg goed gaat; maar misschien vindt u dat het in een andere studie van uw voorkeur tenminste zo goed zal kunnen gaan. Of misschien is het voor u minder belangrijk om goede studieresultaten te kunnen behalen, en is het veel belangrijker dat u met plezier studeert, ook al zal dat niet in briljante cijfers resulteren.

Voor al dergelijke persoonlijke overwegingen kan deze handleiding u geen verdere begeleiding bieden. Voor die ondersteuning kunt u terecht bij de studieadviseurs (zie de studiegids). De Dienst Studenten Welzijn kan u in het bijzonder helpen wanneer u zoekt naar een andere studie die beter past bij uw persoonlijke verlangens en mogelijkheden; dat kunnen ook studies in het Hoger Beroeps Onderwijs zijn. Zie de studiegids voor adres en telefoonnummers van deze Dienst.

Wanneer u ernstig overweegt om naar een andere studie over te stappen, dan is het aan te raden die beslissing tijdig te nemen: tijdig genoeg om voor die andere studie ingeschreven te kunnen worden. Ook wanneer u al vroeg besluit om u voor een andere studie in te schrijven, kunt u toch de onderhavige propedeuse afmaken, ook wanneer u in of na de zomer nog een enkel onderdeel zou moeten herhalen.

29

propedeuse 83-84

	nog 3 of meer tentamens te doen		nog 1 of 2 tentamens te doen		geslaagd
t 1200	1				1 1 1
o 1100				2	1
t 1000					1
a 900	1		1 2	1 1	1 1 4 4
l 800	1 1 1 1		3	1	1 1 8
e 700	1	2 1		2 1 1 1	1 3 1 2
600	1	1 1		1 1 1 1 2	2 3 5 3
t 500	4	1		1 3 1 2 2 2	1 4 1
i 400	2			2 1	1 1 1 2
j 300		1		1 1	1
d 200	1	1 1		1 1	
gem c.	4	5	6	7	8

BIJLAGE: Propedeuseoverzicht 1983-1984.

Voor het verkrijgen van een goed overzicht van uw eerste studiejaar kunt u zich vergelijken met uw medestudenten. De bovenstaande tabellen bevatten gegevens van in 1983 ingeschreven dagstudenten. Voor deeltijdstudenten zijn niet genoeg gegevens verzameld om op dezelfde wijze te kunnen rapporteren. Er zijn echter geen aanwijzingen dat deeltijdstudenten zich niet goed met deze groep van voltijdstudenten zouden kunnen vergelijken, waar het tijdbesteding en studieresultaten betreft.

In de tabellen zijn die studenten opgenomen die tenminste vier tentamens hebben afgelegd, en die voldoende vragenlijstgegevens op collegekaartnummer hebben verschaft.

Het **gemiddelde cijfer** is berekend over de afgelegde vakken (na herhaling alleen het hoogste behaalde cijfer).

De **tijdbesteding** is de som van de tijd besteed aan het volgen van colleges en werkgroepen en aan het voorbereiden daarvan en van de tentamens. Het gaat om **netto** bestede tijd, terwijl de methode van schatten met zich brengt dat de werkelijk bestede tijd gemiddeld iets hoger zal zijn dan aangegeven. De verschillen in tijdbesteding zijn groot, wat samenhangt met verschillen in motivatie (welk cijfergemiddelde is uw streefniveau?) en/of verschillen tussen studenten in capaciteiten (hoeveel tijd moet u besteden om een gegeven

cijfergemiddelde te bereiken?).

TABEL 3: **geslaagd voor de tentamens**. Voor u zien de studieresultaten er mooi uit. Evenals in de voorgaande propedeuse is het waarschijnlijk dat studenten met hogere cijfers daar ook harder voor gewerkt hebben dan anderen.

TABEL 2: er zijn nog 1 of 2 tentamens of te leggen. U bent nog niet gestaagd, maar daar mankeert nog maar weinig aan.

TABEL 1: er zijn nog meer dan 2 tentamens af te leggen. In dit deel van de tabel zijn studenten opgenomen die voor tenminste vier tentamens zijn opgekomen, maar die gezien de resultaten in juli nog meer dan twee tentamens moeten (over)doen. U ziet hier een lager cijfergemiddelde samengaan met geringere tijdbesteding. Dat suggereert dat de achterblijvende studieresultaten tenminste gedeeltelijk zijn te wijten aan te geringe tijdbesteding. Het is voor u van belang om na te gaan waarom uw tijdbesteding is achtergebleven, en of u om die reden ook uw studiekeuze moet heroverwegen.

Hebt u veel tijd besteed, en weinig voldoende gemaakt, dan is dat een aanwijzing dat de studie voor u zwaarder is dan voor velen van uw medestudenten. Gaat u ook na of uw verwachtingen over te behalen resultaten misschien telkens te optimistisch zijn geweest. (De vragenlijstgegevens laten een tendens zien dat studenten met hoge cijfers zichzelf plegen te onderschatten, terwijl het omgekeerde geldt voor studenten die lage cijfers behalen. Studenten met lage cijfergemiddelden hebben overigens in sterkere mate dan anderen de vragenlijsten anoniem of in het geheel niet ingevuld).

Over studenten die in het geheel geen tentamens hebben afgelegd, of slechts een enkele keer, zijn uiteraard geen gegevens verzameld. U hebt kennelijk al een beslissing genomen over het voortzetten van deze studie.

30

30
rechtsgeschiedenis

Universiteit van Amsterdam
Centrum voor Onderzoek van het Wetenschappelijk Onderwijs
Oude Turfmarkt 149 / Telefoon 525 2835 / 2819 Ben Wilbrink

VRACENLIJST
ZELF - ADVISERING

specimen

U wordt verzocht de volgende vragen te beantwoorden voordat u de tentamen-vragen insiet. Zoals eerder bekend gemaakt, zullen deze gegevens gebruikt worden om u aan het eind van de propedeuse een overzicht te kunnen geven, als onderdeel van de 'schriftelijke raad'. Wanneer u de vragen met zorg beantwoordt, draagt u bij aan de waarde die deze gegevens zowel voor uzelf als voor uw medestudenten kunnen hebben.

1. Welk cijfer verwacht u te behalen:

2. Hoeveel uur (ongeveer !) hebt u gestudeerd:
(geen tijd voor colleges, werkgroepen, reizen, nauzes e.d. !)
(bijvoorbeeld op deze wijze te schatten:
15 dagen van gemiddeld 4 uur is 60 uur,
11 dagen van gemiddeld 5 uur is 55 uur)

3. Hoeveel colleges werkgroepen hebt u gevolgd:
(zie antwoorden omschrijven)

a. geen	a. geen
b. enkele	b. enkele
c. ca. de helft	c. ca. de helft
d. de meeste	d. de meeste
e. alle	e. alle

4. Uw voorbereidingstijd was gemiddeld per collegear per werkgroepuur

a. nihil	a. nihil
b. 1/2 uur	b. 1/2 uur
c. 1 uur	c. 1 uur
d. meer	d. meer

5. Graag uw collegekaartnummer:
(hebt u bezwaar, dan kunt u dit openlaten.
De ingevulde vragenlijsten gaan direct naar het Centrum voor Onderzoek van het W.o., en zijn voor niemand in de faculteit rechten ter inzage).

841234

hierlangs afscheuren
deze strook behouden

rechtsgeschiedenis mijn: verwacht cijfer
studietijd

U kunt uw eigen opzave vergelijken met die van de studenten in de voorgaande propedeuse; zie de verstrekte *Samenvatting zelf-evaluatie* (aan de balie nog verkrijgbaar).

31

project **Universiteit van Amsterdam**
zelf-evaluatie **Centrum voor Onderzoek van het Wetenschappelijk Onderwijs**
Oude Turfmarkt 149 / Telefoon 525 2835 / Ben Wilbrink

DE PROPEDEUSE TANDHEELKUNDE 1983-1984: OVERZICHT

De propedeuse is onder andere bedoeld om een beeld van de studie en van het vak te geven, zodat aan het einde van het eerste jaar duidelijk kan zijn of dit inderdaad de studie is die u wilt volgen. De propedeuse is niet in alle opzichten vergelijkbaar met de studie in de doctoraalfase. Maar de enige informatie waar u op dit moment over beschikt, is hoe u het er in deze propedeuse vanaf hebt gebracht. Niet alleen de inhoud van het onderwijs, ook de behaalde cijfers spelen daar een rol bij. Naar die informatie zult u zich moeten richten bij uw beslissing over voortzetten van de studie, ook al blijven dan de onzekerheden bestaan die te maken hebben met het toch andere karakter van de doctoraalfase.

Heb ik ongeveer bereikt wat ik wilde bereiken? Heb ik er meer, of juist minder moeite voor moeten doen dan ik aan het begin van het jaar verwachtte? Moet ik mijn verwachtingen voor de verdere studie bijstellen? Is het nog steeds zo dat ik redelijkerwijs mag verwachten dat de investering die ik in de verdere studie zal moeten doen voor mij ook de moeite waard is?

Voor de beantwoording van bovenstaande vragen is bijvoorbeeld de tijdbesteding in de propedeuse van belang. Uw eigen tijdbesteding kunt u aan de hand van de gegevens op de volgende bladzijden vergelijken met die van andere studenten die ongeveer dezelfde resultaten hebben behaald. Het besluit om met deze studie verder te gaan zal van die vergelijking met anderen niet direct afhangen; maar het helpt om de noodzakelijke afweging te maken, om de moeite (=tijdbesteding) die u zelf hebt moeten doen, te vergelijken met die van anderen. Niet omdat die anderen de norm zijn voor wat u ook zou moeten kunnen, maar omdat u aan de prestaties, samen met de tijdbesteding, van de groep (bijna) geslaagden kunt aflezen wat kennelijk de eisen zijn die deze studie stelt.

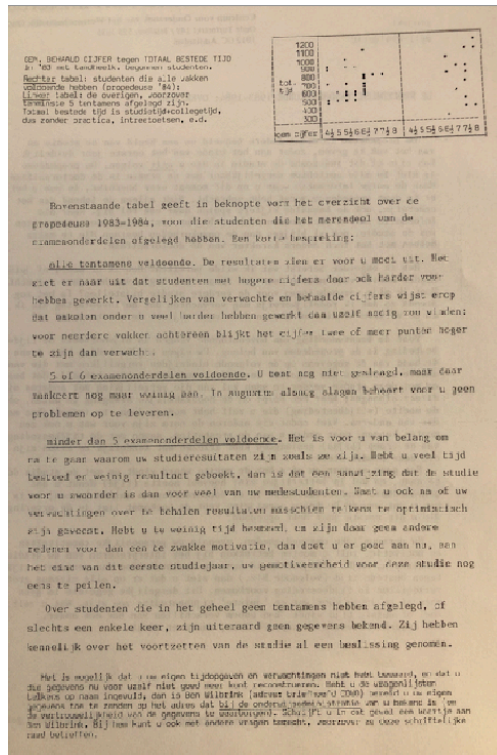
Het gaat er maar om of u het de moeite waard vindt om met de studie door te gaan, en wel in letterlijke zin: hoeveel moeite (tijd) denkt u dat aanvaardbare studieresultaten in de doctoraalfase u zullen kosten, en is het u dat waard? De beste aanwijzing voor de toekomst ligt in de ervaring die u dit eerste jaar hebt opgedaan.

Uw persoonlijke omstandigheden, evenals uw persoonlijke capaciteiten en motivatie, zult u moeten betrekken bij het interpreteren van uw studieresultaten. Kijkt u bijvoorbeeld naar de kruistabellen van gemiddeld cijfer tegen bestede tijd (volgende blz.) dan ziet u dat er op alle

niveaus grote verschillen in tijdbesteding voorkomen. Uit dergelijke gegevens is geen norm af te lezen voor wat de 'juiste' tijdbesteding zou zijn. Wat u zelf veel of weinig tijd vindt, kan enorm verschillen van hoe een ander, met andere motivatie en capaciteiten, daarover denkt.

[voor RECHTSGELEERDHEID wordt dezelfde tekst gebruikt]

32

1200		1				1
1100			1			1 1
1000		1				1
900	2	1 1				1 1
800			2 1 1			1 1
700	1	1 3				1
600		1 2 2 2				1
500	2	1 1 1				1
400						1 1
300						1
<hr/>						
gem cyfer 4 ½ 5 ½ 6 ½ 7 ½ 8 4 ½ 5 ½ 6 ½ 7 ½ 8						

LEM. BEHAALD CIJFER tegen TOTAAL BESTEDE TIJD in '83 met tandheel. begonnen studenten. Rechter tabel: studenten die alle vakken voldoende hebben (propedeuse '84); Linker tabel: de overigen, voorzover tenminste 5 tentamens afgelegd zijn. Totaal bestede tijd is studietijd+collegetijd, dus zonder practica, intreetoetsen, e.d.

NB (2024 bw) Ik kan bij het bewerken van deze pagina de data in de tabel bovenaan de gescande bladzijde niet goed plaatsen: ze komen niet overeen met de data in het 82-83 en 83-84 rapport Tandheelkunde. Omdat ik ga proberen ook de ruwe data als bijlage bij de rapporten op te nemen, zal dit probleem dan opgelost kunnen worden. Het kan bijvoorbeeld zijn dat het heeft te maken met het al dan niet schatten van ontbrekende data.

Bovenstaande tabel geeft in beknopte vorm het overzicht over de propedeuse 1983-1984, voor die studenten die het merendeel van de examenonderdelen afgelegd hebben. Een korte bespreking:

alle tentamens voldoende. De resultaten zien er voor u mooi uit. Het ziet er naar uit dat studenten met hogere cijfers daar ook harder voor hebben gewerkt. Vergelijken van verwachte en behaalde cijfers wijst erop dat enkelen onder u veel harder hebben gewerkt dan uzelf nodig zou vinden: voor meerdere vakken achtereen blijkt het cijfer twee of meer punten hoger te zijn dan verwacht.

5 of 6 examenonderdelen voldoende. U bent nog niet geslaagd, maar daar hoeft u niet bang voor te zijn. In augustus alsnog slagen behoort voor u geen problemen op te leveren.

minder dan 5 examenonderdelen voldoende. Het is voor u van belang om na te gaan waarom uw studieresultaten zijn zoals ze zijn. Hebt u veel tijd besteed en weinig resultaat geboekt, dan is dat een aanwijzing dat de studie voor u zwaarder is dan voor veel van uw medestudenten. Gaat u ook na of uw verwachtingen over te behalen resultaten misschien te hoog te optimistisch zijn geweest. Hebt u te weinig tijd besteed, en zijn daar geen andere redenen voor dan een te zwakke motivatie, dan doet u er goed aan nu, aan het eind van dit eerste studiejaar, uw gewetensconscience voor deze studie nog eens te peilen.

Over studenten die in het geheel geen tentamens hebben afgelegd, of slechts een enkele keer, zijn uiteraard geen gegevens bekend. Zij hebben kennelijk over het voortzetten van de studie al een beslissing genomen.

Het is mogelijk dat u uw eigen tijdopgaven en verwachtingen niet hebt bewaard, en dat u die gegevens nu voor uzelf niet goed meer kunt reconstrueren. Hebt u de vragenlijsten telkens op naam ingevuld, dan is Ben Wilbrink (adres: briefhoofd COWO) bereid u uw eigen gegevens toe te zenden op het adres dat bij de onderwijsadministratie van u bekend is (om de vertrouwelijkheid van de gegevens te waarborgen). Schrijf u in dat geval een kaartje aan Ben Wilbrink. Bij hem kunt u ook met andere vragen terecht, voorzover ze deze schriftelijke raad betreffen.

33

'83 - '84	behaald	verwacht	studietijd	coltijd	tot.tijd
soc thk	5,4	6,0	40	23	64

cariologie	6,1	6,2	29	7	36
cyt/hist I	(5,0)	5,3	39	52	89
natuurkunde	6,1	6,0	37	25	62
chemie	5,9	5,3	54	31	85
cyt/hist II	6,0	6,2	49	28	77
fysiologie	6,3	5,8	76	67	142
anatomie	5,6	5,5	67	84	150
soc thk 2e	6,8	6,2	41		
cario 2e	6,2	6,2	26		

TABEL van gemiddelden; eerstingeschreven studenten die niet-anoniem de vragenlijsten invulden.

* behaald cijfer is hier het eindcijfer cyt/hist.

op deze bladzijde een overzicht van de gegevens per tentamen. U kunt in deze tabellen bijv. uw eigen 'geschiedenis' in deze propedeuse traceren. Studenten die in september tandheelkunde gaan studeren zullen wederom een 'Handleiding zelf-evaluatie' ontvangen, waarin deze gegevens opgenomen worden. Wie daar aandacht in heeft, kan deze gegevens vergelijken met die van de propedeuse 1982-1983. Met name de 'moeilijkheid' van tentamens lijkt sterker te wisselen dan de verwachting van de studenten.

verw. cijfer	soc thk		cario		cyt/h I		natk		chem		cyt/h II		fysiol		anat			
	3	4	5	6	7	8	3	4	5	6	7	8	3	4	5	6	7	8
9																		
8																		
7																		
6																		
5																		
4																		
3																		

VERWACHT CIJFER tegen BEHAALD CIJFER (in de diagonale hokjes de aantallen 'uitgekomen' verwachtingen). prop. '84

studietijd	soc thk		cariologie		cyt/his I		natuurk		chemie		cyt/hist II		fysiologie		anatomie			
	3	4	5	6	7	8	3	4	5	6	7	8	3	4	5	6	7	8
250																		
200																		
150																		
125																		
100																		
75																		
60																		
50																		
40																		
30																		
25																		
20																		
15																		
10																		

BEHAALD CIJFER tegen STUDIETIJD (= directe voorbereidingstijd voor tentamens) prop. '84

totale tijd	soc thk		cariologie		cyt/his I		natuurk		chemie		cyt/hist II		fysiologie		anatomie			
	3	4	5	6	7	8	3	4	5	6	7	8	3	4	5	6	7	8
250																		
200																		
150																		
125																		
100																		
75																		
60																		
50																		
40																		
30																		
25																		
20																		
15																		
10																		

BEHAALD CIJFER tegen TOTALE TIJD (= tijd voor volgen en voorbereiden van colleges, en voorbereiden tentamen) prop. '84

Resultaten van de enquête Tandheelkunde, project 'zelf-evaluatie'.

Op verzoek van het direktorium is bij de verstrekte schriftelijke raad een enquête meegestuurd om gegevens te verzamelen ten behoeve van de fakulteitsraad, waar het gaat om de vraag of het project 'zelf-evaluatie' voortgezet zal worden. De enquête kon anoniem beantwoord worden.

Belangrijkste resultaten

De verslaglegging wordt op prijs gesteld. Dat geldt zowel voor de verslagen over afzonderlijke tentamens, als voor het eindverslag over het hele eerste studiejaar.

Een kleine meerderheid zou deze informatie ook in het tweede studiejaar op prijs stellen.

Voorzetting van het project wordt door meer dan twee derde van deze studenten aanbevolen. Die aanbeveling wordt nog versterkt door de uitspraak dat het voorafgaan aan de tentamens verstrekken van tijdbestedingsgegevens e.d. een belangrijke verbetering zou zijn.

Een klein neveneffect van het vragen naar tijdbesteding is dat sommige studenten daardoor beter op die tijdbesteding gaan letten, en in een enkel geval meer tijd gaan besteden.

Aankomende studenten hebben een duidelijk beeld van de studie en/of het beroep. Dat is niet verrassend; toch doen nogal wat studenten in dit eerste jaar ervaringen op die leiden tot wijzigingen in dat beeld. Die ervaringen hebben niet direct met de informatie uit dit project 'zelf-evaluatie' te maken, waarschijnlijk wel met de opgedane praktische ervaringen of met de behaalde studieprestaties. Interpretatie moet hier verder achterwege blijven, ook al omdat niet bekend is in hoeverre de studenten die de enquête ingestuurd hebben, representatief zijn voor de hele groep eerstejaars. (Het is bijvoorbeeld heel waarschijnlijk dat studenten die nimmer opgekomen zijn, ook de enquête niet ingestuurd hebben). Een groot deel van de gestelde vragen is door deze studenten heel duidelijk beantwoord. Wanneer volgend jaar wederom een enquête gehouden wordt, kunnen deze vragen achterwege blijven. De vrijkomende ruimte zou besteed kunnen worden aan vragen die ingaan op eventuele veranderingen in het beeld van studie en beroep. Ook zal dan gevraagd moeten worden naar geslaagd zijn voor de

propedeuse (dat was een belangrijke omissie in de huidige enquête).

	ja	nee	overige
1a	36	8	0
1b	31	8	5
1c	24	16	4
1d	11	32	1
1e	4	39	1
2	28	11	5
3	34	3	7
4	14	26	4
5	2	37	5
6	43	1	0

Enquête resultaten; horizontaal: vragen, verticaal: studenten.
Totaal aantal terugontvangen enquêtes per 6 september: 44

35

enquêteresultaten per vraag

- U hebt over ieder tentamen een verslag over verwachte en behaalde cijfers en over tijdbesteding ontvangen.
 - hebt u deze verslagen gelezen? ja: 36 nee: 8
 - vindt u het zinvol dat deze verslaglegging voortgezet wordt voor de nieuwe groep eerstejaars? ja: 31 nee: 8 overige: 5
 - in het tweede jaar ontvangt u deze informatie over afgelegde tentamens niet meer. Vindt u dat jammer? ja: 24, nee: 16, overige: 4

Van de 44 studenten beantwoordden 23 deze drie vragen in positieve zin.

- Is het herhaalde vragen naar tijdsbesteding van invloed geweest op uw studeeractiviteiten: daardoor beter op tijdsbesteding gelet ja: 11, nee: 32, overige: 1
idem: daardoor meer tijd gaan besteden ja: 4, nee: 39, overige: 1

Het beter op de eigen tijdsbesteding gaan letten, zou een onbedoeld maar gunstig neveneffect van het vragen naar tijdsbesteding kunnen zijn. Dat effect blijkt zich inderdaad voor te doen. Uiteraard niet in die mate dat het ook tot doel op zich zou kunnen worden bij het afnemen van deze tentamen-vragenlijsten. Dat blijkt ook uit de overwegend negatieve beantwoording van vraag 1d: er volgt uit die extra aandacht voor de eigen tijdsbesteding nog geen intensivering of uitbreiding van die tijdsbesteding. Dat was ook niet te verwachten.

- Dankzij de medewerking van vele eerste-jaars studenten van het studiejaar 1982/1983 kunnen studenten die in september a.s. de studie beginnen, deze informatie al voorafgaand aan de tentamens krijgen. Vindt u dat een belangrijke verbetering? ja: 28, nee: 11, overige: 5
Ook 3 van de 8 studenten die de verslagen niet gelezen hebben, zeggen dat zij dit een verbetering zouden vinden.
- Stond voor u het voortzetten van deze studie van meet af aan al vast? ja: 34, nee: 3, overige: 7
- Denkt u aan het einde van de propedeuse anders over uw keuze voor de studie Tandheelkunde dan aan het begin ervan? ja: 14, nee: 26, overige:

Verrassend is dat het duidelijke beeld dat de meeste aankomende studenten van de studie of het vak menen te hebben, in de loop van het eerste studiejaar toch aan wijzigingen onderhevig is. Informatie uit de tentamen-verslagen speelt daarbij geen rol. Waarschijnlijk wél de praktische ervaringen in dit eerste studiejaar al opgedaan, en/of de studieprestaties. Deze enquête geeft daar geen verdere informatie over.

- Hebben de verslagen in het kader van dit project 'zelf-evaluatie' een rol gespeeld bij de verandering of bij de bevestiging van uw overwegingen voor de keuze van Tandheelkunde? ja: 2, nee: 37, overige: 5
- Hebt u het nu toegezonden eindverslag gelezen, of gaat u dat zeker nog doen? ja: 43, nee: 1

36

7. opmerkingen van studenten

- 'sommige wel' (bij vraag 1a, die met 'nee' werd beantwoord)
'Naar mijn mening hebben de verslagen weinig zin, daar men zelf het beste weet of een tentamen goed (genoeg) geleerd is. Cijfers en getallen van medestudenten zeggen - mij althans - vrijwel niets. Zoals u boven reeds gezien hebt is hetgeen bij vraag 2 staat het enige positieve doel van de verslagen.'
- 'Ik mis in eindverslag een overzicht van de behaalde cijfers per vakgroep zodat ik kan zien hoeveel studenten er een bepaald tentamen in een of twee keer hebben gehaald. 1e keer 2e keer totaal bijvoorbeeld fysiologie 1e keer 40, 2e keer 16, totaal 56; cariologie enz. Ook voor nieuwe jaars lijkt me dit handig.'
- 'Het lijkt mij zinvol om te proberen om het verwachte cijfer van studenten te krijgen die dan net een tentamen hebben gemaakt. Dit cijfer wijkt nog wel eens of van het cijfer dat men voor het tentamen verwacht. Dit komt door het tegen- of meevallen van een tentamen.'
- '- voor degenen wiens studie goed gaat is het onderzoek nauwelijks van belang
- het aantal opgegeven bestede studieuren zal in het algemeen niet erg betrouwbaar zijn (ikzelf heb altijd maar wat gegokt: meestal te laag)
- ik vind de presentatie nogal breedvoerig
- dat dit onderzoek gehouden wordt vind ik wél nuttig.'
- 'prettige vakantie'
- 'Verslagen zijn meer dan voldoende duidelijk geweest'
- 'Het hele onderzoek is te algemeen en niet individueel toepasbaar. Maar voor een beginnend tandheelkunde student is het meegenomen (zie vraag 2).' (vraag 2 door deze student met 'ja' beantwoord).
- 'Over tijdsbesteding zijn volgens mij slechts erg ruwe schattingen te maken. Bovendien lijkt het mij voor een student weinig zinvol om zijn studie-inspanningen aan die van anderen te oriënteren.'
- 'Ik vond de verslagen en tabellen e.d. moeilijk leesbaar. De tabellen vond ik interessante informatie bevatten, in de verslagen vond ik vaak heel vanzelfsprekende dingen staan. B.v. Als je onvoldoendes hebt - harder werken. Als je voldoende hebt - ga zo door.'
- 'Tabel op blz. 2 bovenaan van de bijlage erg onduidelijk.'
- Opmerking bij vraag 2: 'Er kan beter op tijd bekend gemaakt worden wat de leerstof is, i.p.v. dat de studiegids in december uitgereikt wordt!' Opmerking bij vraag 5: 'Ik ben zekerder geworden!'

Een enkele keer is bij een tentamen ook gevraagd naar opmerkingen. Daar heeft een enkele student gebruik van gemaakt. De strekking van die opmerkingen is in het bovenstaande ook terug te vinden, mogelijk zijn het dezelfde personen geweest.

In het evaluatierapport worden de onderwerpen behandeld die in deze opmerkingen door studenten ook al zijn aangesneden. Zoals de suggestie om het verwachte cijfer ook ná het tentamen te vragen.

N.B. Na afsluiting van dit verslag zijn nog 10 enketeformulieren ontvangen. Aan het algemene beeld zou dat niets veranderen. Het verbetert natuurlijk wel de respons.

37

ENQUÊTE betreffende het project zellevaluatie.

De Subfakulteitsraad wil straks gemotiveerd kunnen beslissen of ook volgend jaar deze vorm van 'Schriftelijke raad' tijdens en aan het eind van de propedeuse gegeven zal worden. Daarom aan u het verzoek enkele vragen over uw ervaringen te willen beantwoorden, en deze vragenlijst in bijgevoegde antwoordsvelop te verzenden. Een postzegel is niet nodig. Bij voorbaat onze welgemeende dank.

Het Direktorium van de Subfakulteit Tandheelkunde.

1. U hebt over ieder tentamen een verslag over verwachte en behaalde cijfers en over tijdsbesteding ontvangen.

- hebt u deze verslagen gelezen? *ja/nee
- vindt u het zinvol dat deze verslaglegging voortgezet wordt voor de nieuwe groep eerstejaars? ja/nee/geen mening
- in het tweede jaar ontvangt u deze informatie over afgelegde tentamens n i et meer. Vindt u dat jammer? ja/nee/geen mening
- is het herhaalde vragen naar tijdsbesteding van invloed geweest op uw studeeractiviteiten:
 - daardoor beter op tijdsbesteding gelet ja/nee
 - daardoor meer tijd gaan besteden ja/nee

2. Dankzij de medewerking van vele eerste-jaarsstudenten van het studiejaar 1982/1983 kunnen studenten die in september a.s. de studie beginnen, deze informatie al voorafgaand aan de tentamens krijgen. Vindt u dat een belangrijke verbetering? ja/nee/geen mening

3. Stond voor u het voortzetten van deze studie van meet af aan al vast? ja/nee/kan ik niet zeggen

4. Denkt u aan het einde van deze propedeuse anders over uw keuze voor de studie Tandheelkunde dan aan het begin ervan? ja/nee/kan ik niet zeggen

5. Hebben de verslagen in het kader van dit project 'zelf-evaluatie' een rol gespeeld bij de verandering of bij de bevestiging van uw overwegingen voor de keuze van Tandheelkunde? ja/nee/kan ik niet zeggen

6. Hebt u het nu toegezonden eindverslag gelezen, of gaat u dat zeker nog doer? ja/nee

7. Hebt u kritiek of suggesties, wilt u die dan hier vermelden? (Bijv.: hebt u bepaalde informatie gemist, zijn uw gegevens voldoende vertrouwelijk behandeld, zijn de analyses in de verslagen juist, zijn de verslagen voldoende geweest enz.).

*)Van toepassing zijnde antwoord omcirkelen.

Online: https://benwilbrink.nl/publicaties/84_Instrumentatie_Raad.pdf

Een strakke beschrijving van het project is opgenomen als hoofdstuk 4 'Functies van de propedeuse: in het bijzonder de schriftelijke raad' <https://benwilbrink.nl/publicaties/87StudielastE2FSOenW.htm#4>, in Marjon Voorhuis en Ben Wilbrink (1987). **Studielast, rendement en functies propedeuse. Relaties tussen wetgeving, theorie en empirie.** Deelrapport 2: Evaluatie-onderzoek Wet Twee-fasenstructuur. Amsterdam: SCO-rapport 112. ISBN 90-6813-135-4. Online: <https://benwilbrink.nl/publicaties/87StudielastE2FSOenW.htm>

Zie voor een projectbeschrijving ook Wilbrink (1987). Zelf-evaluatie voor propedeusestudenten. In Grave, W. S. de, en Nuy, H. J. P. (Red.). **Leren studeren in het hoger onderwijs** (p. 157-166). Almere: Versluys Uitgeverij. (Met een schets van een uitvaltheorie voor hoger onderwijs) <https://benwilbrink.nl/publicaties/87ZelfevaluatieLDS.htm>

De volledige data van het project bij Rechtsgeleerdheid zijn in 1992 voor diepergaande analyses gebruikt, gerapporteerd in twee congrespapers:

Ben Wilbrink (1992). Modelling the connection between individual behaviour and macro-level outputs. Understanding grade retention, drop-out and study-delays as system rigidities. In Tj. Plomp, J. M. Pieters & A. Feteris (Eds.), European Conference on Educational Research (pp. 701-704.). Enschede: University of Twente. Paper: auteur. <https://benwilbrink.nl/publicaties/92ColemanModelingECER.htm>

Ben Wilbrink (1992). The first year examination as negotiation; an application of Coleman's social system theory to law education data. In Tj. Plomp, J. M. Pieters & A. Feteris (Eds.), European Conference on Educational Research (pp. 1149-1152). Enschede:

University of Twente. Paper: auteur. <https://benwilbrink.nl/publicaties/92ColemanApplicationECER.htm>